

TEHLİKE İŞARETLERİ VE TIKANMA NOKTALARI

İŞİD'İN DOĞAÇLAMA SİLAH PROGRAMLARININ ARDINDA YATAN TEDARİK AĞLARI

Kasım 2020

Bu raporun içeriği, yalnızca Conflict Armament Research'ün görüşlerini temsil eder ve kendi sorumluluğundadır. Avrupa Komisyonu, raporun içerdiği bilgilerin kullanımıyla ilgili herhangi bir sorumluluk kabul etmez.

Conflict Armament Research tarafından çevrimiçi olarak yayınlandı

© Conflict Armament Research Ltd., Ghent, 2020

İlk kez Aralık 2020'de yayınlandı

Bu belge, Avrupa Birliği'nin mali desteğiyle hazırlanmıştır. Bu belgenin içeriği, yalnızca Conflict Armament Research'ün sorumluluğundadır ve hiçbir koşulda Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmıyor olarak kabul edilemez.

Her hakkı saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü çoğaltılamaz, bir bilgi erişim sisteminde saklanamaz veya herhangi bir biçimde ya da herhangi bir yöntemle, kimseye Conflict Armament Research'ün yazılı izni olmaksızın veya yasaların açıkça izin vermediği şekilde, ya da uygun reprografik haklar örgütüyle mutabık kalınan koşulların dışında iletilemez. Yukarıdakilerin kapsamı dışında çoğaltılmasıyla ilgili sorular, Conflict Armament Research sekreterine gönderilmelidir (admin@conflictarm.com).

Tasarım ve düzen: Julian Knott (www.julianknott.com)

Kopya düzenleme: Tania Inowlocki

Ön kapak resmi: Irak, Telafer'deki IŞİD güçlerinden ele geçirilen konvansiyonel ve doğaçlama havan mermileri ve diğer mermiler, Kasım 2017.

İç kapak resmi: Irak güçleri tarafından IŞİD güçlerinden ele geçirilen ve Telafer, Irak'ta belgeleme öncesinde istiflenmiş alüminyum macunu varilleri, Kasım 2017.

Aksi belirtilmedikçe tüm fotoğraflar © Conflict Armament Research.

Bu rapor, Avrupa Birliği'nin İç Güvenlik Fonu - Polis tarafından finanse edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KUTULAR, ŞEKİLLER, HARİTALAR VE TABLOLAR LİSTESİ	4
KISALTMALAR LİSTESİ	5
TEMEL BULGULAR	6
METODOLOJİ	7
1. GİRİŞ	8
2. TIKANMA NOKTALARI: SINIR GEÇİŞLERİNDE YER ALAN AİLE BAĞLANTILI TÛCCARLAR	10
2.1 ALÛMİNYUM MACUNU VE İHA (İNSANSIZ HAVA ARACI) BİLEŞENLERİ	12
2.2 GÛBRE VE SORBİTOL	21
3. YENİ DOĞAÇLAMA SİLAH SİSTEMLERİ İCİN TEKNOLOJİ VE UZMANLIK	29
3.1 PULSE JET MOTORU İLE ÇALIŞAN İHA YAPMA GİRİŞİMLERİ	29
3.2 OTOMATİK BİR UÇAKSAVAR SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ	34
4. İŞİD TEDARİK ZİNCİRLERİNDE YER ALAN TEHLİKE İŞARETLERİ	36
5. SONUÇ	38
SONNOTLAR	39
BİBLİOGRAFYA	43

KUTULAR, ŞEKİLLER, HARİTALAR VE TABLOLAR LİSTESİ

KUTULAR

- 1 Tevhid Bilişim’le bağlantısı olan kişi ve firmalara uygulanan yaptırımlar
- 2 Quadcopter İHA’lar

ŞEKİLLER

- 1 İŞİD g¼c¼lerinden ele ge¼irilen, İstanbul merkezli bir distrib¼t¼r firmadan gelmiş ve CAR tarafından Kasım 2017’de Irak’ın Telafer ilçesinde belgelenen Çin yapımı yapraklı al¼minyum macunu varilleri
- 2 2013-2018 yıllarına istinaden, İstanbul merkezli kimyasal madde distrib¼t¼r¼ firmanın yapraklı al¼minyum macunu satışları için sağladığı m¼Őteri listesinden bir kesit
- 3 Şanlıurfa’da bulunan ve Tevhid Bilişim’in birinci katta bir adrese kayıtlı olduğu Bağdat Pasajı alışveriş merkezi
- 4 T¼rkiye n¼fus sayımı kayıtlarından ve Yaptırım Uygulanan 1. Kişi’den alınan bilgiler ıŐıęında tespit edilen g¼re aile ve Şirketler
- 5 Elektronik eşya ve yapraklı al¼minyum macunu tedarikinin ağ diyagramı
- 6 Irak’ın Felluce kasabasında bir ev yapımı patlayıcı üretim tesisini g¼sterdięi iddia edilen İŞİD g¼c¼lerinin propaganda g¼r¼nt¼leri, 2015
- 7 Irak’ın Ramadi Şehrinde 21 Şubat 2016 tarihinde bir CAR saha araştırma ekibi tarafından belgelenen Vitagro amonyum nitrat g¼bre torbası
- 8 2015 yılı zarfında il bazında Vitagro y¼zde 33 amonyum nitrat g¼bre alımları
- 9 Irak’ın Karakuş kentinde Kasım 2016’da bir CAR saha araştırma ekibi tarafından belgelenen Tereos marka sorbitol torbası
- 10 G¼bre ve sorbitol satın alıcılarını ve sevkiyatlarını g¼steren ağ diyagramı
- 11 CAR saha inceleme ekibi tarafından 18 Eyl¼l 2019 tarihinde Irak’ın Bağdat Şehrinde bir Askeri İstihbarat M¼d¼rl¼ę¼ depolama tesisinde belgelenen d¼rt pervaneli (quadcopter) İHA
- 12 Irak’ta ele ge¼irilen 7 adet d¼rt pervaneli (quadcopter) İHA’nın satışı
- 13 Hong Kong’dan 950300 (lokomotif oyuncaklar) Uyumlaştırılmış Sistem (HS) kodu altında ithal edilen ve beyanı BAE tarafından yapılmış olan mal ithalatı
- 14 Pulsejet motorlar

HARİTALAR

- 1 Bu raporda s¼z¼ ge¼en kilit konumlar
- 2 İstanbul’daki distrib¼t¼r¼den gelen yapraklı al¼minyum macununun ele ge¼iŐ yerleri ve üretim tarihleri

TABLolar

- 1 2015-2017 yılları arasında CAR tarafından İŞİD’in Irak’taki silah üretim tesislerinde belgelenen, Çin yapımı yapraklı al¼minyum macunu bidonlarının lotları ve üretim tarihleri
- 2 2014-2015 yılları arasında Siful Haque Sujana ve su¼ ortakları tarafından satın alınan İHA bileşenleri ve karşı g¼zetim ekipmanlarını
- 3 2015 yılında Şanlıurfa ilinde alıcı ve ağrılık bazında Vitagro y¼zde 33 amonyum nitrat g¼bre satın alımları
- 4 Bu raporda ayrıntıları verilen, tedarik zincirlerinde yer alan tehlike işaretleri

KISALTMALAR LİSTESİ

AN 33	Yüzde 33 Amonyum Nitrat
ANAL	Amonyum Nitrat– Alüminyum
CAR	Conflict Armament Research
CEO	Baş yönetici
EPOS	Elektronik Satış Noktası
HME	Ev yapımı patlayıcılar
HS	Uyumlaştırılmış Sistem
İED	Doğaçlama Patlayıcı Cihaz
İP	İnternet Protokolü
İS	İslam Devleti (İŞİD)
BAE	Birleşik Arap Emirlikleri
İHA	İnsansız Hava Aracı

TEMEL BULGULAR

- İslam Devleti (İŞİD) bölgesel yenilgiye uğrayana kadar, İŞİD güçlerinin Irak ve Suriye'deki silah üretim programlarına temel hammadde tedariki, İŞİD'in kontrolündeki bölgeye açılan ana sınır geçişlerinin yakınında bulunan, birbiriyle bağlantılı aile şirketleri ve bireylerden oluşan gruplar aracılığıyla meydana geldi. Bu gruplar, Türkiye'nin güneyindeki Siverek ve Akçakale kasabalarının yakınında bulunmaktaydı.
- Bu aile grupları, çoğu zaman birincil işleriyle ilgisi olmayan, birden fazla malın satın alınmasına yardımcı oldu ve bazı durumlarda bu malların Suriye'ye sevkiyatını sağladı. Onların bilinçli olarak İŞİD'in tedarik çabalarına iştirak ettiklerine veya herhangi bir suç işlediklerine dair hiçbir kanıt yok. Bununla birlikte, bu gruplar ileriye dönük dağıtım için birden fazla malın sevkiyatını pekiştirerek, İŞİD güçlerine tedarik sağlayan tedarik zincirleri içinde kilit bağlantı noktaları oluşturdu. Dolayısıyla bu tür aile grupları, İŞİD güçlerinin tedarik zincirlerinde yer alan tıkanma noktaları oluşturmaktaydı: yetkililer bunları çatışmaların ilk aşamalarında tespit etmiş olsaydı, yaptırım uygulayarak birden fazla malın tedarikini sekteye uğratabilirdi.
- Bu şebeke aracılığıyla gerçekleştirilen öncü patlayıcı ve elektronik eşya toplu satın alımlarının, tespit edilebilmelerini sağlayan olağan dışı özellikleri vardı. 'Tehlike işaretleri' olarak adlandırdığımız bu özellikler arasında, aşağıdaki unsurlar yer almaktaydı:
  - Şirketler, ticari faaliyetleriyle uyumsuz, büyük miktarda ürün satın almıştı.
- Örneğin, küçük bir cep telefonu dükkânı, büyük bir kimya distribütöründen altı ton alüminyum macunu satın almıştı.
- Alıcı ile görünüşte bağlantısı olmayan taraflar, ürünler için ödeme yapmış veya ürünleri kendilerine sevk etmişti. Örneğin, tarım ürünleri satan küçük bir Türk ticaret firması, bir yardımcısıyla birlikte, İŞİD'in elindeki bölge üzerinden gönderilen 78 tonluk bir gıda katkı maddesinin (sorbitol) sevkiyatı için, iki Suriyeli şirkete yaklaşık 200.000 ABD Doları ödemişti. Benzer şekilde, bir İŞİD mensubu tarafından işletilen Birleşik Krallık merkezli bir teknoloji şirketi, bir Kuzey Amerika şirketinden yüksek özellikli hareket kontrol üniteleri satın almış, ancak 18.000 küsurluk ABD doları ödemeyi, bu İngiliz şirketin adına İstanbul'dan alakasız bir lüks araç kiralama şirketi gerçekleştirmişti. Aynı İngiliz şirketi, Kuzey Amerika ve Almanya'da bulunan firmalardan roket ve insansız hava aracı (İHA) bileşenleri satın almış, ancak satıcılardan bunları Türkiye-Suriye sınırına yakın Siverek ilçesinde bulunan bir cep telefonu mağazasının adresine göndermelerini istemişti.
- İŞİD güçleri için tedarikçilik yapan bu kişi veya gruplar ayrıca yeni, iddialı doğaçlama silah sistemleri geliştirmek için mal ve soyut bilgiler edinmeye çalıştılar. Bu çalışmalar çerçevesinde büyük, yüksek hızlı ve insansız hava araçları (İHA'lar) geliştirmek amacıyla bir pulse jet motorunun teknik planlarını satın aldılar ve bir otomatik uçaksavar sistemi elde etmek amacıyla tedarikçilerle sözleştiler.

İŞİD SATIN ALIMLARI, YÜKSEK HIZLI İHA'LAR GELİŞTİRMEK AMACIYLA KULLANILACAK BİR PULSEJET MOTORU İÇİN TEKNİK PLANLARI İÇERMEKTEYDİ.

METODOLOJİ

CAR'ın saha araştırma ekipleri, çatışmalardan etkilenen bölgelerde, yasadışı silahları, cephaneleri ve ilgili malzemeleri belgeler ve tedarik kaynaklarını takip eder.

Ekipler teftişlerini farklı konumlarda gerçekleştirebilir, örneğin incelenen silah ve diğer malzemeler, devlet güvenlik güçleri tarafından ele geçirilmiş, ateşkes sırasında bırakılmış, saklanmış ya da direnişçi güçler tarafından elde tutuluyor olabilir. Tüm eşyaların fotoğrafı çekilir, tarih ve coğrafi referans eklenerek belgelenir. Bu süreçte, eşyalara teftiş sırasında hâkim olan güçlerle yapılan bağlamsal görüşmelerden elde edilen veriler de dokümantasyona eklenir.

CAR nadiren, sosyal medyada bulunan bilgi ve fotoğrafları arka plan bilgisi olarak kullanır, ancak araştırmalarını bunlara dayandırmaz, çünkü bu tür verilerin kaynağının doğrulanması genellikle zordur. Dahası, açık kaynaklı bilgilerde her zaman ayrıntılı fiziksel işaretler bulunmaz, ve bu bilgiler özellikle de silah ve mühimmatın takibi için gözlemlenmesi gereken, söz konusu silah ve mühimmatın iç ve dışında yer alan işaretleri içermez.

CAR, belgelediği eşyaların yalnızca bir kısmını sahada takip eder. Takibi yapılan eşyalar, genellikle CAR'ın araştırmaları açısından özel bir öneme sahiptir. Eğer çok sayıda münferit eşya takip edilecek olsaydı, ulusal hükümetlere ve ilgili imalat şirketlerine aşırı bir yük binerdi. Ayrıca, belgelenen bazı kalemler, takibi imkânsız niteliktedir. Örneğin, çoğu küçük kalibreli parça mühimmatta, üretim, satış ve ihracat kayıtlarında tanımlanabilmek için gereken lot numarası yoktur. Benzer şekilde, birçok eski silahın üretimi, satışı ve ihracatı ile ilgili kayıtlar artık mevcut değildir.

CAR, silahlardan ve ilgili malzemelerden toplanan fiziksel kanıtları analiz ederek, hükümet belgeleri, ticari belgeler, taşıma belgeleri ve diğer belgeler edinerek, ve gözden geçirilen ekipman transferleri hakkında bilgi veya deneyime sahip kişilerle görüşmeler yaparak, resmi silah takibini destekler.

CAR, üçüncü şahıslardan elde edilen tüm belgeleri, görüşme notlarını, e-postaları, kayıtları, fotoğrafları ve diğer verileri güvenli, şifreli bir biçimde saklar. İlgili yerlerde, CAR yayınları bu öğelere “dosyada” ibaresiyle atıfta bulunur. CAR, kaynaklarını korumak için, onlarla ilgili tüm ayrıntıları veya belirli öğeleri edindiği koşulları yayınlamaz. CAR'ın çalışmalarına katkı sağlayan kaynaklar, paylaşımlarını kendi istekleriyle yapar. CAR kaynaklarını paylaşımlarının nasıl kullanılacağı hakkında eksiksiz bir şekilde bilgilendirir. CAR gizli iş yapmaz ve diğer gizli soruşturma yöntemlerini de kullanmaz. Mahremiyet nedenlerinden ötürü, CAR'ın açık erişim yayınları, tanınmış kamu görevlileri haricinde, özel şahıslara isimleriyle atıfta bulunmaz.¹

CAR, bu raporda önemli ölçüde atıfta bulunulan tüm hükümetler ve şirketlerle iletişime geçmiştir. Aksi belirtilmedikçe, üretim ülkelerinin, imalat şirketlerinin, aracı tarafların, distribütörlerin, hedeflenen son kullanıcıların veya diğer birey veya şirketlerin adlarına yapılan hiçbir atıf, adı geçen kişi veya kuruluş adına kanunsuzluk veya suç işlendiği anlamına gelmez.

CAR, süregelen soruşturmasında izleme taleplerine yanıt veren, çeşitli bilgiler sağlayan ve katılımları kritik önem arz eden hükümet, şirket ve bireylere, göstermiş oldukları işbirliği için teşekkürlerini sunar.

▲ CAR, resmi silah takibini, silahlardan ve ilgili malzemelerden toplanan fiziksel kanıtların analizi ile takviye eder.

1. GİRİŞ

Irak ve Suriye'deki IŞİD güçleri, 2014'ten 2017'ye kadar devlet dışı gruplar arasında şimdiye kadar görülen en gelişmiş doğaçlama silah ve doğaçlama patlayıcı cihaz (IED'ler) üretim kabiliyetlerinden birini kurdu. IŞİD'in elindeki bölgede koordine edilen üretim, uluslararası tedarik zincirleri aracılığıyla malların ve hammaddelerin toplu tedarikinden yararlanarak, teknik açıdan gitgide daha gelişmiş ve neredeyse sanayileşmiş hale geldi (CAR, 2016c).

Mallar, IŞİD güçlerinin tedarik zincirlerinde dikkat çekecek derecede hızlı hareket etti. Bu dönem zarfında IŞİD güçlerine karşı savaşan güvenlik birimleri, Avrupa ve Asya'da altı ay kadar kısa bir süre önce üretilmiş bileşenleri ve öncü patlayıcıları içeren, doğaçlama silah ve doğaçlama patlayıcı cihazlar (IED'ler) ele geçirdi (CAR, 2016a). IŞİD güçleri işgal ettikleri topraklardaki malları yağmalamakla kalmıyor; en azından 2016 yılına kadar, büyük ölçüde ellerinde tuttıkları toprakların dışından gelen etkili ikmallerden faydalandılar.

2014'ten itibaren, CAR'ın Irak ve Suriye'deki saha araştırmaları, bu uluslararası tedarik zincirlerinin haritasını çıkarmaya çalıştı. CAR daha sonra yirmiden fazla ülkede, IŞİD güçlerinin IED'ler, İHA'lar ve doğaçlama silah sistemleri yapmak için kullandıkları malları üreten veya dağıtan 50'den fazla şirket olduğunu tespit etti. (CAR, 2016a). Bu şirketlerin arasında, patlayıcıların veya kimyasal etmenlerin imalatında kullanılan kimyasalları üreten ve dağıtan firma-

lar, IED ve IED patlama yükleri için kap olarak kullanılan parçaları üreten firmalar, ticari patlayıcı üreten firmalar ve elektronik bileşenlerden kullanıma hazır, eksiksiz ticari İHA sistemlerine kadar çeşitli ürünlerin imalatını gerçekleştiren firmalar bulunmaktaydı.

2019'dan bu yana, CAR araştırmaları ortaya çıkan bu tablodaki boşlukları doldurmaya çalıştı ve bu temel maddelerin bölgesel distribütörlerinden habersiz bir şekilde nasıl IŞİD güçlerinin silah üretim tesislerine taşındığını belirlemek için çabaladı. Bu rapor, CAR'ın insan ağları, finansal ağlar ve lojistik ağlar konularında devam etmekte olan araştırmalarından elde etmiş olduğu ara bulguları sunmaktadır.

Bu araştırmaların iki hedefi vardır:

- **IŞİD tedarik ağlarının nasıl işlediğini ortaya çıkarmak** ve bu nedenle benzer ağların gelecekte kesintiye uğrayabileceği yerlerde “tıkanma noktalarının” belirlenmesine katkıda bulunmak; ve
- **IŞİD'in tedarik çalışmalarının habersiz tedarikçilere nasıl görüldüğünü belirlemek** ve bu sayede üretici, distribütör ve hizmet sağlayıcıların, IŞİD'e benzer veya bağlı grupların şüphe uyandırıcı tedarik ve saptırma faaliyetlerinin belirtilerini (“tehlike işaretlerini”) tespit etmelerine yardımcı olmak.

▼ Fotoğraflı Kasım 2017'de Havice, Irak'ta çekilmiş, doğaçlama patlayıcı cihazların baskı plakalarının yapımında kullanılan bileşenler.

Dolayısıyla bu raporda, alıcıların kendilerini ticari üreticilere ve distribütörlere nasıl sundukları, kurdukları iletişimin niteliği ve içeriği, kullandıkları ödeme yöntemleri ve malların fiziksel olarak nasıl taşındığı ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

CAR'ın bu rapor için yapmış olduğu araştırmalar, IŞİD güçlerinin terk etmiş olduğu silah atölyelerinde bırakılan ticari mal ve bileşenlerin CAR saha araştırma ekipleri tarafından resmi takibiyle, ya da bulunan IED ve doğaçlama silahlar ve ilgili olayların, CAR saha araştırma ekipleri tarafından belgelenmesiyle başladı (CAR, 2016a; 2017b).

CAR, bu bulguların müteakip transferlerini haritalamak için Avrupa, Orta Doğu ve Kuzey Amerika'daki tedarikçi ve alıcılarla görüştü; satış, gümrük ve nakliye belgelerini elde etti; IŞİD güçlerinin kendi iç belgelerini inceledi; Danimarka, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki mahkeme kayıtlarını gözden geçirdi; Hong Kong, Lübnan, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri ve Birleşik Krallık'tan şirket, nüfus sayımı ve kadastro kayıtları aracılığıyla şirketleri ve bireyleri haritaladı. **Bu raporda adı geçen veya atıfta bulunulan şirket veya şahısların, ürünlerinin IŞİD güçlerinin silah üretim çabalarına saptırılmasında suç ortağı olduğuna veya herhangi bir şekilde suç işlediğine dair hiçbir iddia yoktur.**

Bu rapor, dokümantasyon örneğinde bulunan beş temel emtia grubunu incelemektedir:

- ev yapımı patlayıcılar (HME) üretmek için kullanılan **nitrat bazlı gübreler**;
- yine HME üretmek için kullanılan **alüminyum macun**;

- roket itici yakıt üretmek için kullanılan **sorbitol**;
- IŞİD güçlerinin gözetleme, dolaylı ateş yönlendirme ve küçük IED'leri teslim için çok sayıda kullandığı **ticari İHA'lar**; ve
- motorlar, bileşen tasarımları, optik sistemler ve ısınma yazılım dahil olmak üzere, **özellikli İHA'lar ve ilgili silah platformlarının geliştirilmesi veya üretimi için temin edilen bir dizi ürün**.

CAR, IŞİD güçlerinin ticari patlayıcılar elde etmek için kullandığı tedarik mekanizmalarını, ve özellikle fünye ve infilaklı fitilleri araştırmaya devam etmektedir. İlerleyen yayınlarda bu soruşturmalar hakkında bilgi vermeyi ummaktadır.

Bu rapor, IŞİD güçlerinin tedarik ağlarının eksiksiz ya da hatta temsili bir izahı değildir. Daha ziyade, CAR saha araştırma ekiplerinin, 2014 ve 2017 yılları arasında Irak ve Suriye'de fiziksel olarak belgelediği, sayısal ve coğrafi olarak en yaygın olan ticari malzemelerin bazılarına ağırlık vermektedir.

CAR'ın çalışmalarına paralel olarak emniyet ve basın soruşturmaları, IŞİD güçlerinin kullandığı diğer ağ ve tedarik mekanizmalarını ortaya çıkarmıştır. Tehlikeli bir şekilde, söz konusu soruşturmalarda varlığı tespit edilen bazı ağların, bu raporda sunulan ağlarla paylaştığı ortak konular, çalışma uygulamaları ve personel bulunmaktadır (København's Byret, 2019; USDC Maryland, 2017; ABD Hazinesi, 2019).

Bu örtüşme ve bağlantılar, CAR'ın incelediği vaka örneklerinin fırsat bazında meydana gelmiş olmakla birlikte, bu vakaların IŞİD tedarik ağlarının merkezinde yer alan kişileri ve rotaları kapsadığı izlenimini uyandırmaktadır.

▲ Batı Musul'u IŞİD güçlerinden geri alma savaşında imha edilen araçlar, Mayıs 2017

2. TIKANMA NOKTALARI: SINIR GEÇİŞLERİNDE YER ALAN AİLE BAĞLANTILI TÜCCARLAR

IŞİD güçlerinin silah üretiminde görülen ölçek ve verimlilikte seyreden sınır ötesi tedarik operasyonları, işbirlikçi ağlarda çalışan kişilerin:

- tekerrür eden veya toplu satın alımlar yapabilmelerini;
- büyük satın alımlar ve ödemelere paravanlık yapmak için kayıtlı şirket ya da diğer tüzel kişileri işletebilmelerini;
- malların IŞİD bölgesine teslimatı için lojistiği düzenleyebilmelerini; ve
- parayı banka havaleleri veya çevrimiçi ödeme sistemleri aracılığıyla taşıyabilmelerini gerektirir.

Önceki soruşturma ve kovuşturmalar, IŞİD güçlerinin bu işlevleri yerine getirmek için Danimarka, İspanya, Suriye, Türkiye ve Birleşik Krallık'ta bulunan bireyleri ve şirketleri kullandığını göstermektedir (Albæk vd., 2020; Københavens Byret, 2019; Rassler, al-'Ubaydi

ve Mironova, 2017; USDC, 2017). Yaygın olarak dağılmış bu ağların faaliyetlerini, birden çok yargı alanında meydana geldiği için gerçek zamanlı olarak tespit etmek zordu.

CAR'ın araştırmaları, IŞİD güçleri tarafından tedarik edilen bir dizi emtiaya yönelik tedarik zincirlerinin, başlangıçta bağlantısız görünmesine rağmen, esasen Türkiye sınır kasabası Akçakale ve yakındaki Şanlıurfa kentinde bulunan aynı kişi ve işletmeleri içerdiğini gösteriyor (bkz. Harita 1). Bu kişi ve işletmeler, malın sevk edildiği firma ya da kişi rolü üstlendiler ve bazen çok sayıda farklı malın alıcısı olarak hareket ettiler (bkz. Şekiller 5 ve 10).

Suriye'nin Tel Abyad kasabasında (Akçakale'nin tam karşısında) bulunan IŞİD Sınır Geçışı Güvenlik Departmanı tarafından hazırlanan bir rapor, IŞİD güçlerinin neden bu şekilde tedarik zincirlerini belirli yerlere yönlendirmiş olabileceğini gösteriyor (IS BSCD, 2015). Suriye muhalefet güçlerinin 2015 yılının sonlarında Tel Abyad'da ele geçirdiği raporda, IŞİD yetkililerinin, malların Akçakale sınır kapısından

▼ Bir CAR araştırmacısı, Mayıs 2017'de Irak, Musul'un güneyinde Ebu Sayf'daki silah kalıntılarını fotoğraflarken.

geçişine izin vermeleri için yerel Türk yetkililere ödeme yapan, yerleşik sınır ötesi kaçakçılarla koordinasyon yaptığı belirtiliyor.²

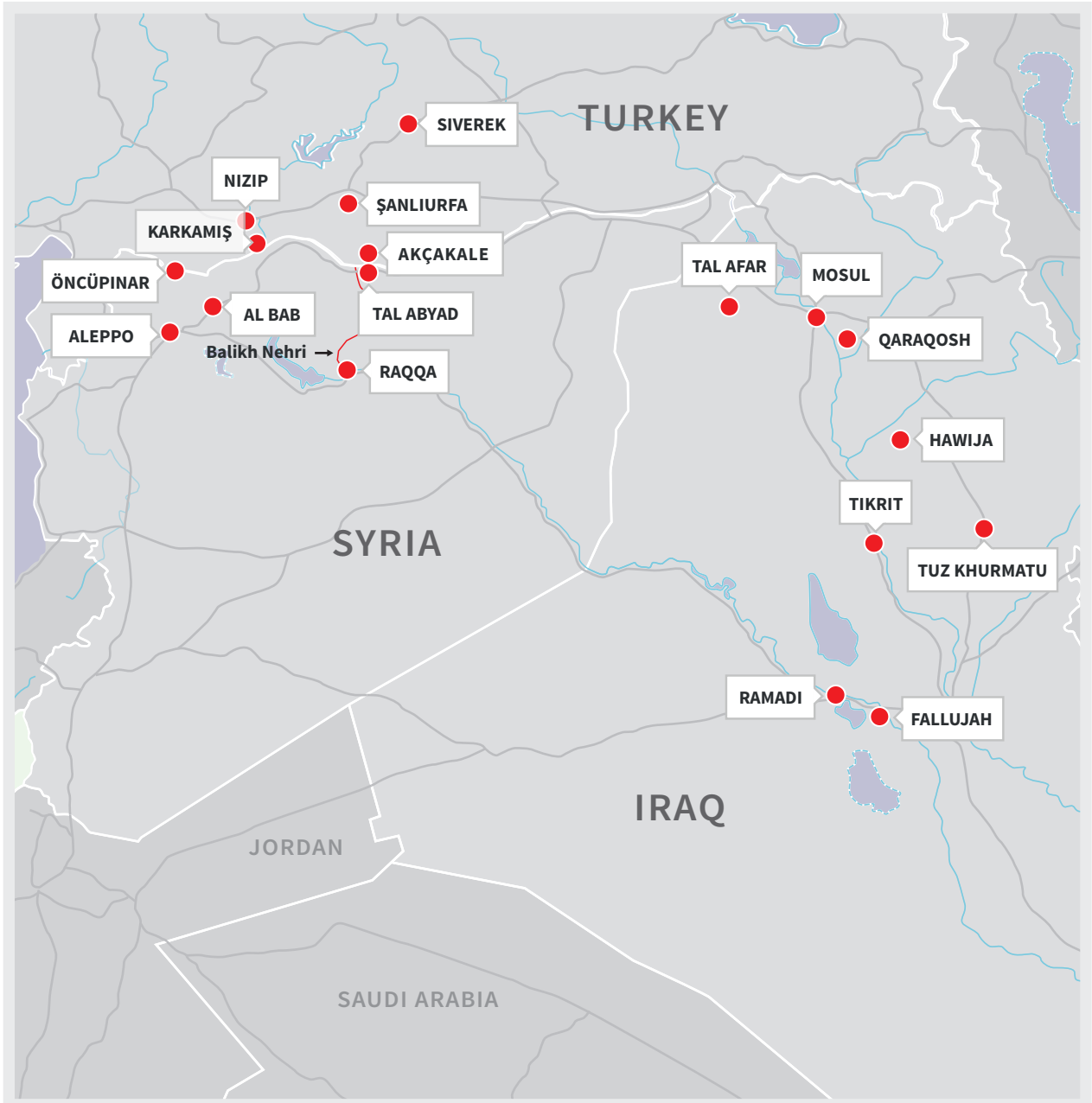
Sınır Geçişi Güvenlik Departmanı raporunda ana hatları verilen sınır geçiş sistemi, IŞİD tedarikçilerinin, önemli sınır geçişlerinin yakınında bulunan ve kesintisiz lojistik hizmeti sağlayabilecek kişilere (bu kişiler kaçakçı olmayabilir, hatta IŞİD'in söz konusu işlemde oynadığı rolün farkında bile olmayabilir), birden fazla mal sevkiyatı yapmak zorunda kalmış

olabileceklerini gösteriyor. Bu kişiler, malların sınırdan geçip Suriye'ye taşınmasından önce, Türkiye topraklarında birden fazla mal sevkiyatı gerçekleştirdiler.

CAR, ticari dokümanları ve tedarikçilerle yapılan görüşmeleri nirengi yaparak, Türkiye'de, Şanlıurfa'da bulunan bir ailenin böyle bir bağlantı noktası olduğunu doğruladı. Bu aile, alüminyum macunu, İHA bileşenleri ve gözetleme ekipmanları için alıcı veya malın sevk edildiği firma/kişi rolünü üstlendi.

Harita 1

Bu raporda adı geçen kilit konumlar

2.1 ALÛMİNYUM MACUNU VE İHA (İNSANSIZ HAVA ARACI) BİLEŞENLERİ

CAR saha araştırma ekipleri, 2015 ve 2017 yılları arasında, IŞİD güçleri tarafından kurulan beş ayrı patlayıcı üretim tesisinde buldukları, yüzde fazla Çin yapımı yapraklı alüminyum macunu varili belgeledi. Altı tesis, Irak'ın merkezinde, birbirinden en az 70 km uzaklıkta yer alan konumlarda bulunmaktaydı, bu da ürünün IŞİD tesisleri arasında son derece yaygın olarak var olduğunu gösteriyor (bkz. Harita 2).

Varillerin tamamı, sekiz aylık bir üretim süresi içinde Hefei Sunrise Aluminium Pigments Co Ltd tarafından üretilmişti (bkz. Tablo 1 ve Şekil 1). Ayrıca varillerin hepsinde, onları İstanbul merkezli tek bir kimya distribütörünün sattığını gösteren etiketler vardı. (Bu distribütörün IŞİD güçlerinin tedarikine herhangi bir şekilde suç ortağı olduğuna veya başka herhangi bir suç işlediğine dair hiçbir iddia yoktur).

Tablo 1

2015-2017 yılları arasında CAR tarafından IŞİD güçlerinin Irak'taki silah üretim tesislerinde belgelenen, Hefei Sunrise Aluminium Pigments Co Ltd tarafından üretilmiş yapraklı alüminyum macunu bidonlarının lotları ve üretim tarihleri

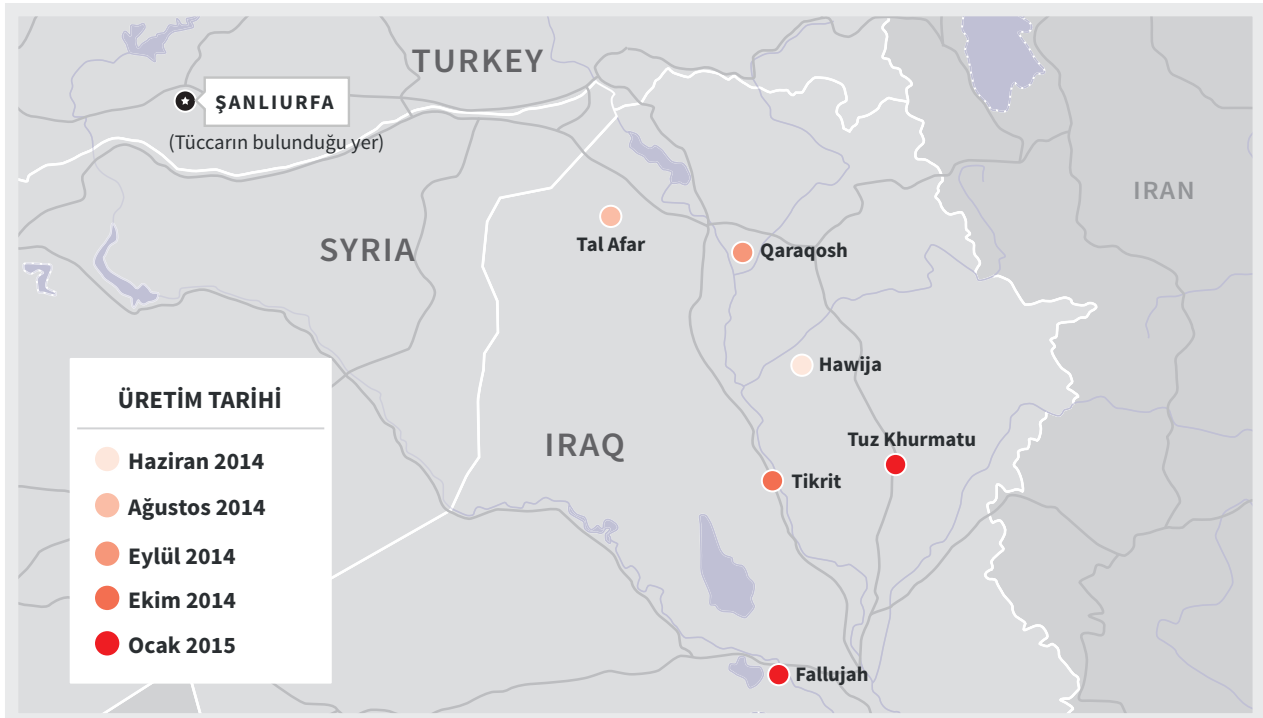
Lot numarası	Üretim tarihi	Ele geçirildiği yer	Ele geçirilme tarihi	Belgelenme tarihi
140609156	9 Haziran 2014	Havice	5 Ekim 2017	19 Kasım 2017
140915259	15 Eylül 2014	Karakuş	19 Ekim 2016	11 Kasım 2016
141010359	10 Ekim 2014	Tikrit	2 Mart-17 Nisan 2015	29 Nisan 2015
141225544	25 Aralık 2014	Telafer	20 Ağustos-25 Eylül 2017 (Telafer'in dört bir yanında ele geçirildi)	25 Eylül 2017
150112661	12 Ocak 2015	Felluce	22 Haziran 2016	29 Haziran 2016
150118147	18 Ocak 2015	Tuzhurmatu	1 Ocak-31 Ağustos 2016	22 Eylül 2016
140827258 ve 150125148 arasında 85 lot numarası	27 Ağustos 2014 to 25 Ocak 2015	Telafer	20 Ağustos -22 Kasım 2017 (Telafer'in dört bir yanında ele geçirildi)	22 Kasım 2017

Şekil 1

IŞİD güçlerinden ele geçirilmiş, İstanbul merkezli bir distribütör firmadan gelmiş ve CAR tarafından Kasım 2017'de Irak'ın Telafer ilçesinde belgelenmiş olan Çin yapımı yapraklı alüminyum macunu varilleri

Harita 2

İstanbul'daki distribütörden gelen yapraklı alüminyum macununun ele geçiş yerleri ve üretim tarihleri

TEVHİD BİLİŞİM, İŞLETME FAALİYETİNİ CEP TELEFONU İTHALAT VE İHRACATI OLARAK KAYDETTİ. BÜYÜK BİR ALÜMİNYUM MACUNU SİPARİŞİ İÇİN ALIŞILMADIK BİR ALICIYDI, NİTEKİM ALÜMİNYUM MACUNU, BOYA VE KORUYUCU KAPLAMALARDA KULLANIM İÇİN SANAYİ İMALATÇILARINA SATILAN BİR MALZEMEYDİ.

İstanbul merkezli distribütör, 2018 öncesinde satışlarını lot veya parti numarasına göre kaydetmiyordu.³ Bu nedenle distribütör, CAR'ın Irak'ta belgelendirdiği lotların alıcılarını kesin olarak belirleyemedi. Bununla birlikte söz konusu distribütör, 2013'ten bu yana yapraklı alüminyum macunu satın almış olan müşterilerinin listesini incelerken, listede alışılmadık bir satış olduğunu fark etti: bu satış 2014 sonu veya 2015 başında Şanlıurfa merkezli Tevhid Bilişim adlı bir tüccar tarafından verilen, büyük (6 tonluk) bir alüminyum macunu siparişi idi

(Bkz. Şekil 2).⁴ Bu sipariş, Tevhid Bilişim'in distribütöre verdiği ilk ve tek sipariş oldu. Distribütör, CAR'a söz konusu döneme ait tam satış kayıtlarının artık mevcut olmadığını, ancak Tevhid Bilişim'in ödediği bedelin 18.000 USD civarında olduğunu tahmin ettiğini belirtti.⁵ Altı ton alüminyum macunu, muhtemelen 2020 Beyrut liman patlamasının 40 katından fazla patlayıcı enerjiye sahip miktarda ev yapımı amonyum nitrat-alüminyum (ANAL) patlayıcı üretmek için yeterlidir.⁶

Şekil 2

2013-2018 yıllarına istinaden İstanbul merkezli kimyasal madde distribütörü firmanın yapraklı alüminyum macunu satışları için sağladığı müşteri listesinden bir kesit

Not: CAR, bu listedeki diğer şirketlerin isimlerini karartmıştır. Belgede görülen el yazısı notlar, distribütörle yapılan görüşmeler sırasında bir CAR araştırmacısı tarafından belgeye yazılmıştır. Tüccarın Şanlıurfa ticaret sicili müdürlüğüne kayıtlı olan isminin doğru yazımı Tevhid Bilişim'dir.

Kaynak: CAR

Tevhid Bilişim, Haziran 2013'te Şanlıurfa ticaret siciline tescil edildi. Tescilde firma için verilen adres, Suriye'ye giden Akçakale sınır kapısının yaklaşık 50 km kuzeyinde, Şanlıurfa'nın Yusufpaşa bölgesindeki küçük bir alışveriş merkezinin birinci katında bulunmaktaydı (bkz. Şekil 3). Kayıтта firmanın yaptığı iş, cep telefonu ithalatı ve ihracatı olarak belirtilmişti (TOBB,

tarihsiz). Bu nedenle Tevhid Bilişim, büyük ve pahalı bir yapraklı alüminyum macunu siparişi için alışılmadık bir alıcıydı, nitekim yapraklı alüminyum macunu esasen boya ve koruyucu kaplamalarda kullanılmak üzere endüstriyel üreticilere satılan bir malzemedir. 4. Bölüm (aşağıda) bunları ve diğer "tehlike işaretlerini" ayrıntılı olarak incelemektedir.

Şekil 3

Şanlıurfa'da bulunan ve Tevhid Bilişim'in birinci katta bir adrese kayıtlı olduğu Bağdat Pasajı alışveriş merkezi

Kaynak: Google Maps © 2020 Google

Mahkeme kayıtlarına ve CAR'ın Avrupalı teknoloji ve elektronik tedarikçileriyle yaptığı görüşmelerine göre, Tevhid Bilişim ayrıca 2014–15 yıllarında IŞİD kuvvetlerinin silah programları için kullanılan bileşenlerin uluslararası nakliyesi için Şanlıurfa adresini alıcı adresi olarak verdi (ayrıca bkz. Şekil 5). Bu tedariklerin organizasyonunu, Birleşik Krallık'ta ikamet eden Siful Haque Sujana isimli şahıs gerçekleştirdi. Bu bileşenlerin nihai varış yeri doğrulanmamış olmakla birlikte, Amerika Birleşik Devletleri ve İspanya'daki ceza davaları, Siful Haque Sujana'nın IŞİD güçleriyle ilişkili olduğunu ortaya koydu (Dolz, 2020; USDC Maryland, 2017). FBI'a göre, Siful Haque Sujana 2014 ortalarında Suriye'nin Rakka kentine seyahat etti ve IŞİD güçleri için bilişim ve silah uzmanı olarak hareket etti (USDC Maryland, 2016).⁷

Aralık 2014'te, Siful Haque Sujana'nın Birleşik Krallık'taki şirketlerinden Ibacstel Electronics

Ltd, bir Alman türbin ve sivil İHA tedarikçisinden bir mikro türbin (küçük bir turbojet motoru) satın aldı.⁸ Ibacstel'in (çevrimiçi reklamını yaptığı) ana işi, restoranlar ve perakende işletmeleri için elektronik satış noktası (EPOS) sistemleri sağlamaktır. Şirketin İHA'larla görünür bir bağlantısı yoktu (Ibacstel, tarihsiz). Ibacstel, mikro türbin için Birleşik Krallık'taki banka hesabından banka havalesi yoluyla 2.400 EUR (2.995 USD) ödedi; ancak Ibacstel daha sonra Alman tedarikçiye mikro türbinini Tevhid Bilişim'in sahibine göndermesi talimatını verdi ve şirketin Şanlıurfa'daki adresini ilettili.⁹

Benzer şekilde, Siful Haque Sujana ve muhtemelen diğer ortakları, 2015 yılında bir dizi İHA bileşeni ve karşı gözetim ekipmanı sipariş etti (bkz. Tablo 2). Sipariş ve ödemeleri yapmak için, Siful Haque Sujana'nın erkek kardeşine, Ibacstel Electronics Ltd'ye ve Birleşik Krallık'ta kayıtlı ikinci bir şirket olan Advance Techno-

logy Global Ltd.'ye kayıtlı banka ve PayPal hesapları kullanıldı (CAR'ın elinde, Siful Haque Sujan'ın erkek kardeşinin hesabının bu şekilde kullanıldığından haberdar olduğuna dair hiçbir kanıt yoktur).

Advance Technology Global Ltd, Temmuz 2015'te Ibacstel Electronics ile aynı adreste kayıtlıydı, ancak yöneticileri ve hissedarları için hayali isimler kullanıyordu: "David Soren" ve "Peter Soren" (Companies House, tarihsiz). Şirket kayıtlarının çoğundan farklı olarak, Birleşik Krallık Şirket Sicil Kurumu (Companies House), Birleşik Krallık'ta kayıtlı şirketlerin belirtilen yönetici veya hissedarlarının kimliklerini ya da varlığını doğrulamaz.¹⁰ Advance Technology Global Ltd, "insansız hava aracı gözetimi, roket, petrol ve gaz makineleri ve gıda üretim ekipmanı tedarikçisi" olarak kendisini çevrimiçi tanıttı (USDC Maryland, 2016).¹¹ Bu açıklama, muhtemelen şirketin İHA

ve roket bileşenleri için Ibacstel Electronics'e göre daha makul bir müşteri gibi görünmesini sağlamaktı. Siful Haque Sujan ve ortakları, aynı zamanda göstermelik olarak e-posta yoluyla tedarikçilerle teknik ve işle ilgili soruları ele almak üzere Advance Technology Global Ltd'nin birkaç hayali çalışanı olan "Brian Vincer", "Vijay Subramanian" ve "Peter Nix"i yarattı.¹²

Her sipariş için, şirket temsilcileri 1) tedarikçilere Tevhid Bilişim'in sahibi ile aynı isim ve adrese sahip bir kişiye malları doğrudan göndermeleri talimatını verdi; 2) veya tedarikçilere Şanlıurfa'da aynı adreste ve aynı soyadını paylaşan bir kişiye malları doğrudan göndermeleri talimatını verdi; 3) veya Birleşik Krallık'taki bir çalışanın, malları Birleşik Krallık'taki şirketin adresinden alması ve ardından Şanlıurfa'daki Tevhid Bilişim'in sahibine göndermesini sağladı (bkz. Tablo 2).

Tablo 2

2014-2015 yılları arasında Siful Haque Sujan ve suç ortakları tarafından İHA bileşenleri ve karşı gözetim ekipmanlarının satın alınımı

Tarih	Kalem	Maliyet	Tedarikçi	Kimin adına sipariş verildi	Kim tarafından ödendi	Nereye gönderildi
24 Aralık 2014	1 adet mikro türbin	2.400 EUR (2.995 USD)	Alman sivil İHA tedarikçisi	Ibacstel Electronics Ltd (EPOS tedarikçisi)	Ibacstel Electronics Ltd'den banka transferi	Tevhid Bilişim, Şanlıurfa
22 Ocak 2015	2 adet tarayıcı anten	70 GBP (85 USD)	Birleşik Krallıklı elektronik tedarikçisi	Ibacstel Electronics Ltd	Siful Haque Sujan'ın erkek kardeşine ait PayPal hesabı	Önce Birleşik Krallık'ta Ibacstel Electronics Ltd'ye, ardından kurye ile Şanlıurfa'daki Tevhid Bilişim'in sahibi ile aynı adı taşıyan kişiye 26 Ocak 2015 tarihinde gönderildi.
2 Şubat 2015	3 adet gözetleme algılama birimi	1.370 USD	ABD'li gözetleme ekipmanı tedarikçisi (Florida)	Siful Haque Sujan'ın erkek kardeşi	Siful Haque Sujan'ın erkek kardeşine ait PayPal hesabı	Şanlıurfa'daki Tevhid Bilişim'in sahibi ile aynı adı taşıyan kişi
30 Temmuz 2015	10 adet roket altimetresi	380 USD	Amatör roket meraklıları için ABD'li kit tedarikçisi (California)	Advance Technology Global Ltd	Advance Technology Global Ltd'nin hayali yöneticisi David Soren'e kayıtlı PayPal hesabı	Şanlıurfa'daki Tevhid Bilişim'in sahibinin erkek kardeşi ile aynı soyadına sahip kişi

Kaynaklar: USDC Maryland (2016; 2017); Gizli bir kaynaktan alınan, CAR dosyasında bulunan, "David Soren" ile Kanadalı bir elektronik tedarikçisi arasında geçen e-posta yazışmaları; CAR'ın bir Alman tedarikçiyle gerçekleştirdiği görüşme ve e-posta yazışması, Nisan 2020; CAR'ın ABD'deki bir gözetleme ekipmanı tedarikçisiyle gerçekleştirdiği e-posta yazışması, 28 Haziran 2019.

Rus hükümetinin 2016 yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne gönderdiği bir mektupta, aynı isme sahip iki kişinin ve Tevhid Bilişim'in (yanlış bir şekilde "Tevhid Bilişim Merkezi" olarak listelenmiştir) IŞİD güçleri için kimyasal öncüllerin tedarikinde yer aldığı iddia edildi. CAR raporunda sunulan kanıtlar, bu iddiaların kamuya açık ilk doğrulamasıdır, ancak CAR, Rus hükümetinin Türk yetkililerin bu tedariklerde suç ortağı olduğu iddiasını doğrulayacak hiçbir kanıt bulamamıştır (Churkin, 2016).

CAR, Temmuz 2015'te Tevhid Bilişim'in sahibinin, iki erkek kardeşinin ve başka dört kişinin tutuklandığını ve silahlı terör örgütüne üye olmak, izinsiz tehlikeli madde bulundurmak ve tehlikeli madde alışverişi yapmakla suçlandığını tespit etti. CAR, bu suçlamaların yukarıda açıklanan alüminyum macunu ve bileşen işlemleri ile ilgili olup olmadığını belirleyemedi. Türk mahkeme kayıtları, tutuklu bulunan bu yedi kişinin 10 Şubat 2016'da başlayan bir ceza davasına konu olduğunu gösteriyor (Ağır Ceza Mahkemesi, 2020).

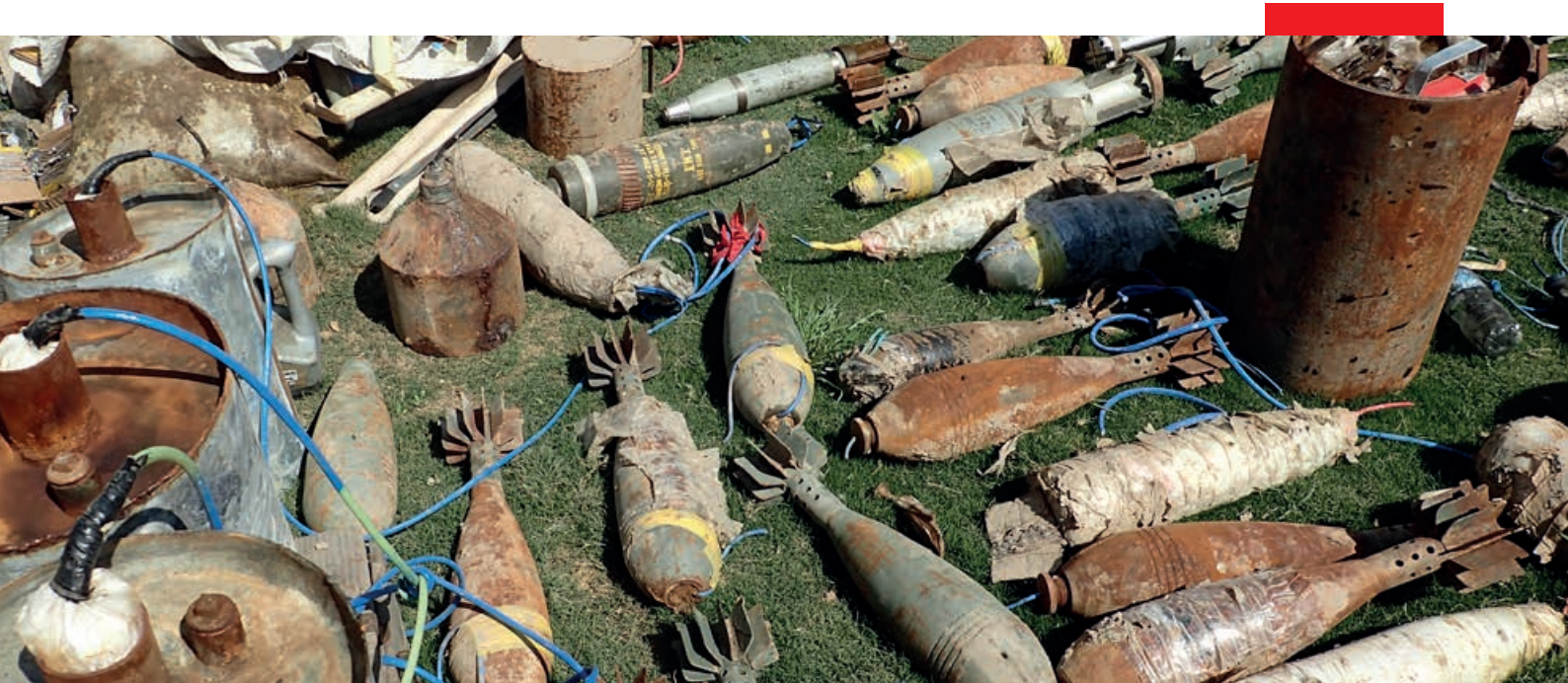
İşletmeyi kendisinin yürüttüğünü belirten Tevhid Bilişim'in tescilli sahibinin erkek kardeşi, CAR'a tutuklandığını, ve 17 ay sonra serbest bırakıldığını doğruladı. Bu kişi, serbest bırakılma sebebinin, onun suçsuzluğu ispat eden satış kayıtlarını ve müşteri listelerini gösterebilmesi olduğunu iddia etti. Ayrıca, kardeşi Ahmet'in şirketi tescil ettirdiğini ve kendisinin ve iki erkek kardeşinin şirketi işlettiğini teyit etti. Ancak Tevhid Bilişim'in IŞİD temsilcilerine hiçbir zaman mal satmadığını belirtti, alüminyum macunu veya bileşen işlemlerini hatırlamıyordu; Sujan, Ibacstel veya Advance

Global Technology hakkında hiçbir bilgisi veya bunlarla ilişkisi yoktu. Suriye'li müşterilere değil, yalnızca diğer Türk müşterilere mal sattığı konusunda ısrar etti; Tevhid Bilişim adına diğer kimliği belirsiz kişilerin sınır ötesi transfer için mal satın almış olabileceklerini ileri sürdü. Altimetrelerin kendisine ismen teslim edilmeye çalışılması özellikle sorulduğunda, bu teslimat girişiminin tarihinin (30 Temmuz 2015'ten sonra) gözaltında tutulduğu dönemde, 21 Temmuz 2015 civarında başlayan gözaltı süresinde gerçekleştiğini belirtti.¹³

Tevhid Bilişim 21 Ekim 2019'da feshedildi (TOBB, tarihsiz). 18 Kasım 2019 tarihinde ABD Hazinesi, yukarıda ayrıntıları verilen Tevhid Bilişim'in sahibi ve akrabası ile aynı adı taşıyan iki kişiye ve onlarla ilişkili bir şirket olan ACL İthalat İhracat'a yaptırım uyguladı. ABD Hazinesi, bu şahısların ve ACL İthalat İhracat'ın "2015 ve 2017 yıllarında IŞİD'e ekipman tedarik ettiklerini" ve "IŞİD tedarik ajanı" olarak hareket ettiklerini iddia etti (ABD Hazinesi, 2019; bkz. Kutu 1). CAR'ın derlediği kanıtlar, yaptırım için listelenen kişilerin Tevhid Bilişim'i işleten kişilerle aynı olmadığını, bunun yerine Tevhid Bilişim ile ilişkisi olmayan, aynı isimlere sahip bir kuzen ve bir amca olduğunu gösteriyor (bkz. Kutu 1). ABD hükümeti şu ana kadar Tevhid Bilişim'e yaptırım uygulamadı (bkz. Şekil 4).

ABD Hava Kuvvetleri, ABD liderliğindeki bir koalisyon hava saldırısının 10 Aralık 2015'te Rakka'da Siful Haque Sujan'ı öldürdüğünü iddia ediyor (DOD News, 2015). Bu arada Sujan'ın erkek kardeşi 22 Eylül 2017'de İspanya'da tutuklandı. 27 Nisan 2020'de Amerika'da IŞİD'e bağlı bir kişiye terörist saldırı hazırlamak amacıyla para göndermekten suçlu bulundu (Dolz, 2020).

▼ Irak güvenlik güçlerinin gözaltında tutulan doğaçlama patlayıcı cihaz bileşenleri, Musul'un gününde bulunan El Aric, Irak, Mart 2017.

KUTU 1 — TEVHİD BİLİŞİM'LE BAĞLANTISI OLAN KİŞİ VE FİRMALARA UYGULANAN YAPTIRIMLAR

ABD Hazine Müsteşarlığı'nın ACL İthalat İhracat'ın (yine yaptırım uygulanmış) iki 'sahibi' için verdiği yaptırım tanımlarında verilen kimlik bilgileri, CAR'ın Tevhid Bilişim şirketini işleten ve Siful Haque Sujan'ın tedarik faaliyetleri ile bağlantılı olan aynı isimlere sahip kişiler hakkında elde ettiği bilgilerle çalışmaktadır (ABD Hazinesi, 2019). CAR, ilgili kişilerin Şanlıurfa'da benzer iş sektörlerinde faaliyet gösterebileceği kanısındadır (TOBB, tarihsiz).¹⁴

- ABD Hazinesi, Yaptırım Uygulanan 1. Kişi'nin doğum tarihini 1 Ekim 1989 ve kimlik numarasını 4386794904 olarak listeliyor (ABD Hazinesi, 2019). Türk şirket kayıtları, nüfus sayım kayıtları ve CAR görüşmeleri, 1 Ekim 1989 tarihinde MERNİS kimlik numarası 43867949044 olan aynı isimde bir kişinin ACL İthalat İhracat'ın (TOBB, tarihsiz) sahibi olduğunu doğrulamaktadır¹⁵. (ABD Hazinesi'nin tanımında, 11 basamaklı MERNİS Kimlik numarasının son basamağını eksiktir.)
- ABD Hazinesi, Yaptırım Uygulanan 2. Kişi'nin 1971'de doğduğunu ve Yaptırım Uygulanan 1. Kişi'nin (1989 doğumlu) kardeşi olduğunu belirtiyor. Yaptırım Uygulanan 1. Kişi (1989 doğumlu), CAR'a, Yaptırım Uygulanan 2. Kişi ile aynı adı taşıyan bir erkek kardeşi olduğunu, ancak bu kardeşin 1971'de doğmadığını doğruladı. Aksine, Yaptırım Uygulanan 2. Kişi ile aynı adı taşıyan amcası 1971'de doğmuştur. Kimlik ve nüfus sayım belgeleri bu ilişkileri ve doğum tarihlerini doğrulamaktadır (bkz. Şekil 4).
- Nüfus sayım kayıtları, Yaptırım Uygulanan 1. Kişi'nin (1989 doğumlu) kendisiyle aynı adı taşıyan (1964 doğumlu) bir amcası ve Yaptırım Uygulanan 2. Kişi ile aynı adı taşıyan

(1971 doğumlu) başka bir amcası olduğunu gösteriyor. Ayrıca Yaptırım Uygulanan 1. Kişi (1989 doğumlu) ile aynı adı taşıyan bir kuzeni de bulunuyor (bkz. Şekil 4).¹⁶

- ABD Hazinesi ayrıca, Yaptırım Uygulanan 1. Kişi için farklı bir doğum tarihi vermektedir: 21 Kasım 1980. CAR tarafından elde edilen kimlik belgeleri, bu tarihin aynı adı taşıyan farklı bir kişinin doğum tarihi olduğunu göstermektedir: Tevhid Bilişim'in sahibi olan ve şirketi erkek kardeşiyle işleten kişi (söz konusu erkek kardeş, Yaptırım Uygulanan 2. Kişi ile aynı adı paylaşmaktadır). Bu kardeşler, Yaptırım Uygulanan 1. Kişi'nin kuzenleri, ve Yaptırım Uygulanan 2. Kişi'nin yeğenleridir.¹⁷

Yaptırım Uygulanan 1. Kişi (1989 doğumlu), CAR'a kendisinin ve şirketi ACL'nin yanlış kimlik kurbanı olduğunu ve IŞİD güçlerine yardım etmekten sorumlu şirketin ACL değil, (şimdiye kadar yaptırıma tabi tutulmamış) Tevhid Bilişim olduğunu belirtti.¹⁸ Yaptırım Uygulanan 1. Kişi Temmuz 2019'da yaptırım uygulanmadan kısa bir süre önce, daha önce tutuklanan ve Tevhid Bilişim'i işleten kuzeniyle (TOBB, tarihsiz) karıştırılmamak için mahkeme kararıyla soyadını değiştirdi.

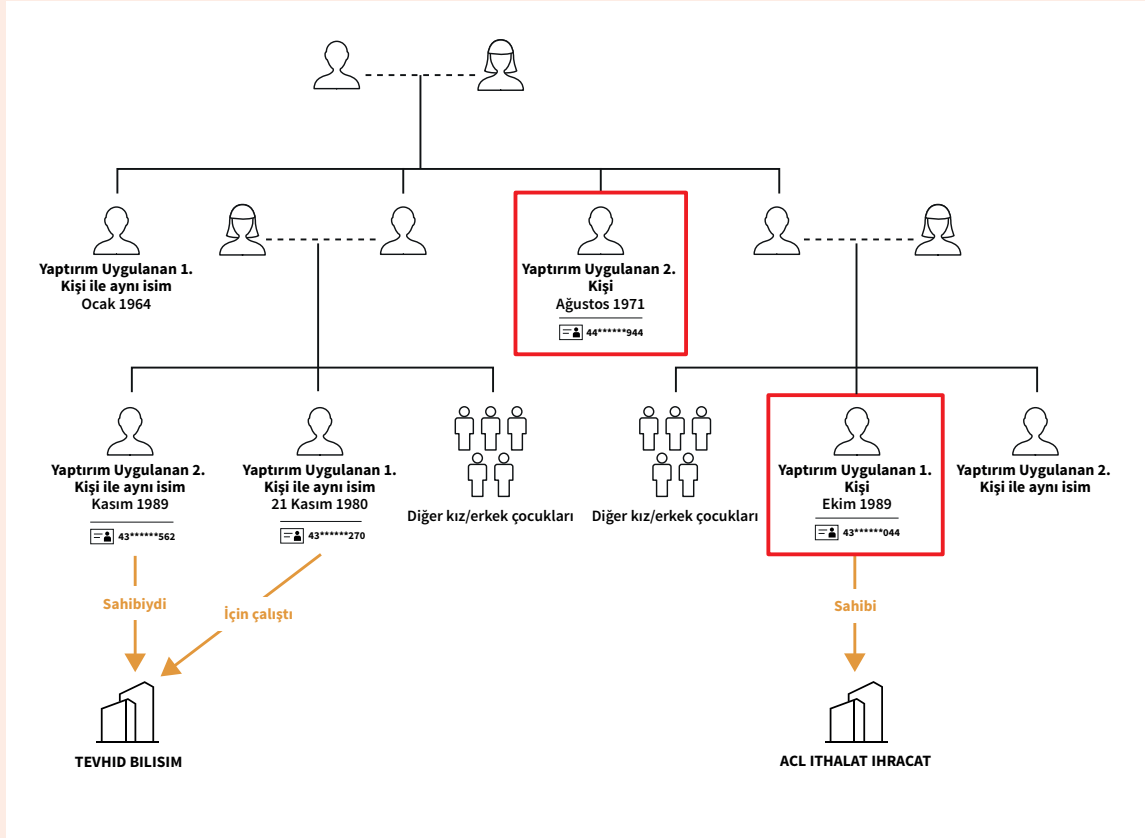
CAR, yaptırım uygulanan ACL firmasının faaliyetleri hakkında bilgi sahibi değildir, ancak IŞİD'in tedariklerine bağlantısı olduğu CAR tarafından saptanan Tevhid Bilişim'in faaliyetlerinde, Yaptırım Uygulanan 1. Kişi ve Yaptırım Uygulanan 2. Kişi'nin herhangi bir katılımını bulamamıştır. Türk polisi ayrıca Haziran 2018'de yaptırım uygulanan 1. Kişi'yi IŞİD güçlerine üye olduğu şüphesiyle sorgulamış, ancak Şanlıurfa savcısının verdiği bir karar mektubu, bu tür bir üyelik veya kovuşturma gerekçesi bulamadıklarını teyit etmiştir.¹⁹

KUTU 1 – TEVHİD BİLİŞİM’LE BAĞLANTISI OLAN KİŞİ VE FİRMALARA UYGULANAN YAPTIRIMLAR (DEVAM)

Şekil 4

Türk nüfus sayımı kayıtlarına ve Yaptırım Uygulanın 1. Kişi’den alınan bilgilere göre aile ve şirketler

Anahtar

= ABD Hazinesi tarafından yaptırıma tabi tutulanlar

ABD Hazine tanımları ve listelenen kimlik tanımlayıcıları:

- Yaptırım Uygulanın 1. Kişi, doğum tarihi 1 Ekim 1989, Kimlik numarası 4386794904; diğer doğum tarihi 21 Kasım 1980; ACL İthalat İhracat'ın 'yönetim kurulu başkanı';
- Yaptırım Uygulanın 2. Kişi, doğum yılı 1971, Yaptırım Uygulanın 1. Kişi'nin 'erkek kardeşi'.

Kaynaklar: ABD Hazinesi, 2019; TOBB, tarih yok.; C4ADS Seamless Horizons veri tabanı üzerinden erişilen 2010 tarihli MERNIS Ulusal Kimlik veri tabanındaki nüfus kayıtları.

2.2 GÜBRE VE SORBİTOL

CAR araştırmaları, Irak'taki IŞİD güçlerinin sırasıyla HME ve roket itici yakıt üretmek için kullandığı amonyum nitrat gübre ve sorbitol tedarik zincirlerine bağlı ikinci bir aile grubu belirledi.

Bu ikinci aile grubunun veya sahip oldukları şirketlerin bilerek IŞİD güçlerine tedarik sağladığına, Türkiye-Suriye sınırındaki mal kaçakçılığında suç ortağı olduklarına, ya da herhangi bir suç işlediklerine dair CAR'ın elinde hiçbir kanıt yoktur. Bununla birlikte, IŞİD tedarik zincirlerinde bulunmaları (bu farkında olmadan bile olsa), IŞİD güçlerinin askeri üretimi sürdürmek için kendi çıkarına için kullandığı sıkı aile gruplarının, sınır ötesi ticaretin merkezinde yer aldığını bir kez daha gösteriyor.

CAR'ın yaptığı görüşmeler ve coğrafi konum belirleme yoluyla doğruladığı 27 Nisan 2015 tarihinde Akçakale sınır kapısında çekilen ve yaygın olarak raporlanan fotoğraflar, yerli taşıyıcıların sınırın Türkiye tarafından birkaç yüz çuval Vitagro (yüksek nitrat) amonyum nitrat gübresini, sınırın Suriye tarafında bulunan, o zaman IŞİD kontrolünde olan Tel Abyad kasabasına taşıdıklarını gösteriyor (Hubbard and Shoumali, 2015).²⁰ Aynı hafta içinde iki farklı günde bu transferlere tanık olan gazetecilerin yerli halkla yaptığı görüşmelerde, halk amonyum nitrat gübresinin birkaç aydır bu şekilde sınır ötesi hareket ettiğini iddia etti (Hubbard ve Shoumali, 2015). Yükleme işleminin daha ayrıntılı fotoğrafları, gübre torbalarının birbirine yakın bir lot numara sıralaması izlediğini gösteriyor (15029, 15033, 15034). Raporlanan operasyonun ölçeği göz önüne alındığında, bunların Suriye'ye aktarılan yegâne lotlar olması pek olası görünmüyor.²¹

O zamanlar, Şanlıurfa'daki Türk yetkililer gazetecilere, Türkiye'den Suriye'ye dönen Suriye vatandaşlarının, Akçakale sınır kapısından 30-40 çuval düşük nitratlı gübre ile sınırı geçtiklerini söylediler (Hubbard ve Shoumali, 2015). Düşük nitratlı gübre kayda değer işlemlerden sonra HME üretiminde kullanılabilirken, yüksek nitratlı gübrenin HME üretiminde kullanımı çok daha kolaydır (ve bu nedenle bazı ülkelerde yasaklanmıştır).

Yüksek nitratlı gübrenin sınır ötesi hareketiyle ilgili basında çıkan haberlerin ardından, Akçakale'deki yerel yetkililerin bu mallara sınır kapısını kapattığı bildirildi. (Hubbard ve Shoumali, 2016).²² Ancak Akçakale sınır kapısı, IŞİD güçlerinin Türkiye'deki tedarik ağı tarafından kullanılan tek geçiş noktası olmayabilir. CAR, Nisan 2015'te Balikh nehrinin kıyısında kimliği belirsiz kişilerin, plastiğe sarılı ve bazı durumlarda lastik halkalarla güçlendirilmiş olan gaz bidonlarının ve çeşitli kimyasal ürün varillerinin geri kazanılmasıyla uğraştığını gösteren fotoğraflar elde etti. Bu kimyasal ürünler arasında, CAR saha ekiplerinin Ocak 2018'de Irak'ın Al Qaim şehrinde belgelediği nitroselülozu üreten Güneydoğu Asya'lı üreticiden gelen nitroselüloz; ve yukarıda Bölüm 2.1'de sözü geçen üretici ve distribütörden gelmiş

▲ Irak, Tuzhurmatu dışında, ev yapımı patlayıcı dolu doğaçlama patlayıcı cihazların patlattığı ana maddeler, imha öncesi, Eylül 2016.

NİSAN 2015'TE ÇEKİLEN FOTOĞRAFLAR, BALIKH NEHRİ KİYISINDA KİMLİĞİ BELİRSİZ KİŞİLERİ, BİR DİZİ GAZ BİDONU VE ÇEŞİTLİ KİMYASAL ÜRÜN VARİLLERİ KURTARIRKEN GÖSTERİYOR.

olan yapraklı alüminyum macununu bulunuyordu. Balikh nehri, Türkiye-Suriye sınırının güneyinde, Akçakale sınır kapısının yaklaşık 4 km doğusunda yer almaktadır. Görüntüler, Nisan 2015'e kadar Akçakale sınır kapısında büyük çaplı kaçakçılık çalışmaları sürerken, kaçakçıların buna paralel olarak bölgenin su yollarını, Türkiye-Suriye sınırından patlayıcı öncülerini taşımak için kullanmış olabileceğini gösteriyor.²³

Yukarıda belirtilen IŞİD Sınır Geçişi Güvenlik Departmanı raporu, kaçakçılığı yapılan gübrenin IŞİD güçlerine gönderildiği iddiasını destekliyor. Rapor, 'Amerikalı gazetecilerin', Türk tarafındaki gübrenin fotoğrafını çekmesinin ardından, Türk yetkililerin Akçakale sınır kapısını yerel kaçakçılarla önceden kararlaştırılmış, IŞİD güçlerine gönderilen 125 tonluk bir gübre sevkiyatına nasıl kapattığını anlatıyor (IŞİD Sınır Geçişi Güvenlik Departmanı raporu, 2015).

Türkiye, 10 Ekim 2015 tarihinde, yüksek nitratlı gübre (nitrojen içeriği yüzde 33 veya daha fazla olan gübre) distribütörleri için ek gereklilikler getirdi. Bu gereklilikler arasında, artırılmış alıcı tanımlaması ve distribütörler için satış

kayıtlarının düzenli olarak ilçe ve il yetkililerine sunulması şartı bulunmaktaydı (Resmî Gazete, 2015). Türkiye'de Haziran 2016'da bir dizi arabanın bombalanmasının ardından, Türk hükümeti yurt içi yüksek nitratlı gübre satışlarını tamamen askıya aldı (Daily Sabah, 2016).

Haziran 2015'te IŞİD güçleri, Irak'ın Felluce kentinde IŞİD tarafından işletilen bir HME üretim tesisini gösterdiği iddia edilen propaganda görüntüleri yayınladı. Görüntüler, üretim sürecinde kullanılan Vitagro yüzde 33 amonyum nitrat (AN 33) gübresinin çuvallarını gösteriyor. Bu çuvallar, Akçakale sınır kapısından geçenlerle aynı türdendir (bkz. Şekil 6).²⁴

Şubat 2016'da Irak Polis Acil Müdahale Birimleri, Irak'ın Ramadi kentindeki IŞİD güçlerinden kurtardığı IED bileşenlerinin yanı sıra, aynı türden çuvallara el koydu. Bir CAR saha inceleme ekibi bu çuvalları 21 Şubat 2016 tarihinde belgeledi (bkz. Şekil 7). Ramadi'de belgelenen çuvallardan ikisi 15006 ve 15021 lot numaralarını taşıyordu. Bu lot numaraları, Nisan 2015'te Akçakale sınır kapısında fotoğraf-lanan çuvallara yakındır.

Şekil 6

Irak'ın Felluce kasabasında bir ev yapımı patlayıcı üretim tesisini gösterdiği iddia edilen IŞİD güçlerinin propaganda görüntüleri, 2015

Kaynak: Arrhazie Media (2015)

Şekil 7

Irak'ın Ramadi şehrinde 21 Şubat 2016 tarihinde bir CAR saha araştırma ekibi tarafından belgelenen Vitagro amonyum nitrat gübre torbası

ŞANLIURFA İLİNDEKİ MÜŞTERİLERE AN 33 SATIŞLARI, AKÇAKALE'DE SINIR ÖTESİ TRANSFERLERİN MEYDANA GELDİĞİ DÖNEM OLAN NİSAN 2015'TE ARTIŞ GÖSTERDİ.

CAR, 2016 yılında Ramadi'de kendi saha inceleme ekibinin belgelediği Vitagro AN 33 çuvallarının, Nisan 2015'te Akçakale sınır kapısından taşınanlar arasında olup olmadığını kesin olarak teyit edemedi. Üreticinin günümüze kadar gelen satış kayıtları, gübre satışlarını ayrı lotlara göre tanımlamıyor, bu da satışları (ve alıcılarını) CAR'ın Ramadi'de belgelenen belli lotlara kadar takip edebilmesini imkânsız kılıyor.²⁵

Bununla birlikte, distribütörün satış kayıtları bazı kayda değer satış modellerini ortaya koyuyor. Şirket temsilcileriyle yapılan görüşmeler ve 2.800'den fazla satış işleminin kayıt analizi, Şanlıurfa ilindeki müşterilere Vitagro AN 33 satışlarının, yukarıda açıklanan Akçakale'de sınır ötesi transferlerin meydana geldiği dönem olan Nisan 2015'te arttığını gösteriyor (bkz. Şekil 8 ve Tablo 3).²⁶

Bu transferler sırasında Vitagro, Türkiye pazarında yeni bir tedarikçiydi. Şirket, 2014 yılında Türkiye'de kurulan ve 2015 yılının Şubat

▼ IŞİD'den ele geçirilen doğaçlama patlayıcı cihaz üretiminde kullanılan ticari fûnyeler ve diğer bileşenler, Mayıs 2017, Musul, Irak.

ayında Ukrayna'dan Türkiye'ye gübre sevkiyatına başlayan Ukrayna'lı büyük bir ticari grubun parçasıydı. Vitagro, 2017 yılında hareketsiz hale geldi ve Aralık 2018'de Türkiye'de tasfiyeye başladı (TOBB, tarihsiz).

Şanlıurfa ilinde bulunan 16 adet Vitagro AN 33 gübre alıcısından biri, aşağıdaki Tablo 3'te yer alan Şirket I. Bu firma, Nisan 2015'teki satış artışının neredeyse tamamına tekabül ediyor. Şirket I aynı zamanda, Vitagro AN 33 gübresinin Şanlıurfa ilinde açık arayla en büyük alıcısı oldu. Vitagro, Nisan ayı boyunca neredeyse her iki günde bir bu alıcıya fatura kesti. Satın alımları 29 Mayıs 2015 tarihinde sona erdi.²⁷

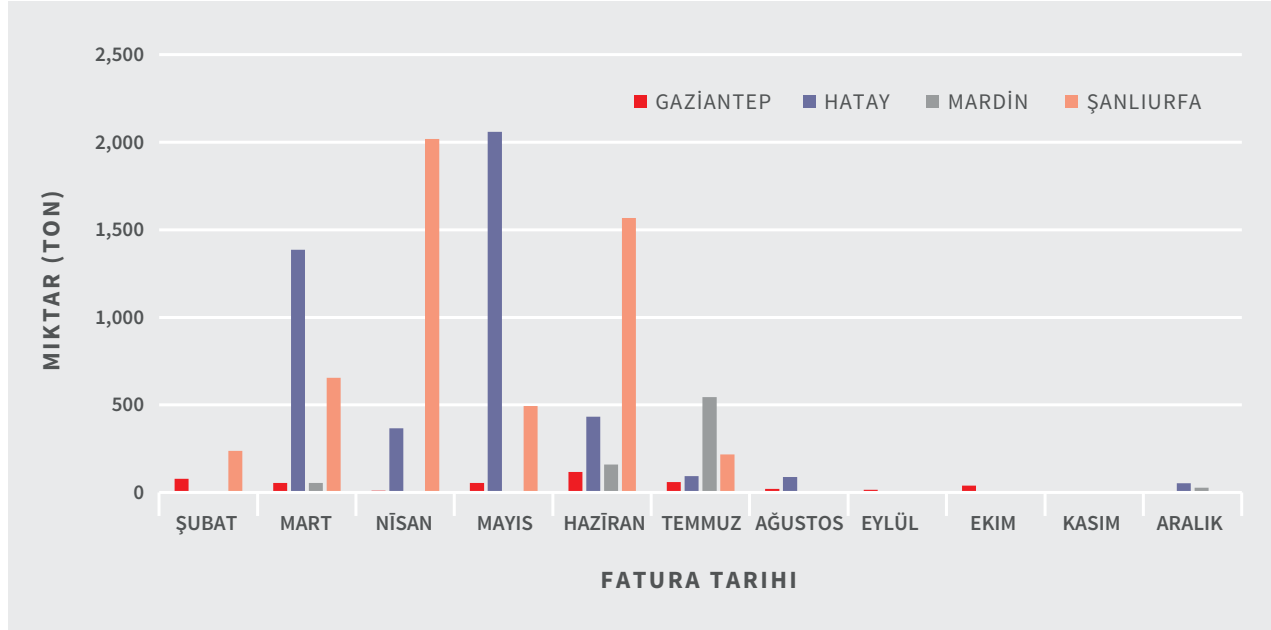
Yalnızca bir başka şirket, Şirket III, gazetecilerin Akçakale sınır ötesi gübre transferlerini fotoğrafladığı tarih olan 27 Nisan 2015'ten önce Vitagro'dan 125 ton veya daha fazla AN 33 gübre satın aldı (bkz. Tablo 3). Şirket III de 2015 ortasında Vitagro'dan alım yapmayı durdurdu ve 9 Haziran 2015 tarihinden sonra herhangi bir alım yapmadı.

Böylelikle, iki olası satın alma senaryosu ortaya çıkıyor. Birincisi, Şanlıurfa dışında yerleşik bir alıcının, Vitagro AN 33 gübresini Akçakale'ye, bu gübre Nisan 2015'te Akçakale sınır kapısından geçmeden önce sevk etmiş olması senaryosudur. İkinci senaryo ise, IŞİD raporunda tarif edilen ve Nisan 2015 nakliyesine tekabül eden 125 tonluk sevkiyatın, Şirket I, Şirket III veya her iki şirket tarafından satın alınan stoklardan elde edildiği senaryosudur.²⁸

Bu şirketlerden herhangi birinin ürünlerinin IŞİD güçlerine yönlendirilmesinin farkında veya suç ortağı olduğuna veya başka herhangi bir suçtan sorumlu olduğuna dair herhangi bir iddia yoktur. Şirket I'nin ortak sahipleri, şirketlerinin Irak veya Suriye'deki müşterilere AN gübre satışı yapmadığını; AN 33 satışlarının Türkiye hükümetinin bu satışla ilgili düzenlemelerde yaptığı değişiklikler nedeniyle 2015 sonlarında durduğunu; 1990'lardan beri tüm gübre satışlarını Türkiye Tarım Bakanlığı'na bildirdiklerini; ancak 2015 yılı için satışları ve müşterileri belirlemediklerini belirtiyor.²⁹ Aynı şekilde Şirket III'ün ortak sahibi, IŞİD güçleriyle hiçbir bağlantılarının olmadığını, yalnızca Türkiye'de gübre ürünleri sattıklarını, ancak söz konusu süre ile ilgili satış kayıtlarını tutmadıklarını ve bu nedenle Vitagro AN 33 alımlarının müteakip satışlarını saptayamadıklarını belirtiyor.³⁰

Şekil 8

2015 yılı zarfında il bazında Vitagro yüzde 33 amonyum nitrat gübre alımları

Kaynak: Distribütör satış kayıtları, 2015, CAR tarafından dosyaya alındı.

Tablo 3

2015 yılında Şanlıurfa ilinde alıcı ve ağırlık bazında Vitagro yüzde 33 amonyum nitrat gübre satın alımları

Alıcı firma	Fatura tarihine göre satın alınan miktar (ton)								Toplam (ton)
	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ekim		
I		468	1.842	224				2,534	
II				54	539	109		702	
III	188	108		54	27			377	
IV					322			322	
V					189	27		216	
VI				54	133	27		214	
VII	50	26	26				26	128	
VIII			125 (29 Nisan)					125	
IX					108			108	
X				27	73			100	
XI					95			95	
XII				27	54			81	
XIII		26		54				80	
XIV						54		54	
XV					27			27	
XVI		27						27	

Kaynak: Distribütör satış kayıtları, 2015, CAR tarafından dosyaya alındı.

Şirket I, Akçakale sınır kapısının yaklaşık 20 km kuzeyinde, Şanlıurfa ilinde bulunan büyük bir gübre üreticisi ve distribütörüdür. Şanlıurfa şehrinin yaklaşık 50 km kuzeydoğusunda bulunan Siverek'te yaşayan bir ailenin fertlerine aittir (bkz. Harita 1). 2018 yılına kadar şirket iki kardeşe aitti. 2018 yılında kardeşlerden birinin ölümünün ardından şirketin mülkiyeti ölen kardeşin iki oğluna geçti (TOBB, tarihsiz).³¹

Şirket III, Siverek'te bulunan daha küçük bir tarım perakendecisidir. Şirket I'den sonra, Şirket III, Mayıs 2015'ten önce Şanlıurfa ilinde en dikkate değer Vitagro AN 33 gübre alıcısıydı (bkz. Tablo 3). Şirket III de iki kardeşe aittir (TOBB, tarihsiz). Bu kardeşler, hâlihazırda Şirket I'in sahibi olan iki kardeşin kuzenleridir.³²

CAR'ın elinde, bu şirketlerden herhangi birinin Vitagro AN 33 gübresinin Akçakale sınır kapısında yapılan kaçakçılığına suç ortağı olduğu, ya da IŞİD güçleriyle herhangi bir ilişkisi olduğuna dair hiçbir kanıt yoktur. Buna rağmen, Şirket I'in IŞİD güçleri tarafından elde edilen başka bir malın satın alımıyla bağlantısı olduğu ihtimali bulunmaktadır (Şekil 10).

31 Ağustos 2015 tarihinde, Şirket I'in sahiplerinden biriyle aynı isim ve kayıtlı adrese sahip olan bir şahıs, Türk gıda ve ilaç distribütörü Sinerji Gıda'dan, büyük miktarda Fransız üretimi sorbitol satın almak üzere banka hesabından 55.800 ABD Doları ödedi³³. Söz konusu şahıs, bu ödemeyi Halep merkezli Suriye şirketi

Ale Cemal Elsavi adına yaptı. Bundan on gün önce, 20 Ağustos 2015 tarihinde Akçakale'de yerleşik başka bir kişi, banka hesabından aynı distribütöre, yani Sinerji Gıda'ya 28.500 ABD Doları ödedi. Bu ödeme de tekrar Ale Cemal Elsavi adına sorbitol satın alımı için yapıldı. Ardından Aralık 2015 ve Ocak 2016'da bu ikinci Akçakale'de yerleşik kişi, Ali Salah Edin Muhyiy adlı bir şirkete sorbitol sevkiyatı için toplam 114.000 ABD Doları tutarında iki ödeme yaptı.³⁴

Hem bu Akçakale'de yerleşik olan kişi, hem de söz konusu sevkiyatların ortak finansörü olan Şirket I'in sahibi, birbirini tanımadıklarını iddia ediyor; Şirket III'ün sahibi de öyle³⁵. Sosyal medya kayıtları, Akçakale'de yerleşik olan kişinin, Şirket III'ün ortak sahibi, Şirket I'in yönetim kurulu başkanı ve bu geniş ailenin diğer üyeleriyle sosyal medya üzerinden tanıdık olduğunu gösteriyor.³⁶

Ale Cemal Elsavi ve Ali Salah Edin Muhyiy, Suriye Halep merkezli kardeş şirketlerdir. Ödemelerin yapıldığı dönemde Halep, çeşitli Suriyeli muhalif gruplar ve Suriye hükümet güçleri tarafından kuşatma altındaydı.³⁷

CAR saha araştırma ekipleri Kasım 2016 ile Mayıs 2017 arasında, Irak'ın Musul ve Karakuş kentlerinde ele geçirilen IŞİD güçlerinin silah üretim tesislerinde, 100'den fazla sorbitol torbasi belgeledi (CAR, 2017b, s. 115-19; bkz. Şekil 9). IŞİD güçleri, sorbitolu roket itici yakıt üretiminde yakıt bileşeni olarak kullandı (CAR, 2016c).

▼ IŞİD güçleri tarafından silah ve kimyasal öncü depolamak için kullanılan bir oda, Musul, Irak, Mayıs 2017.

Şekil 9

Irak'ın Musul kenti yakınlarındaki Gogjali kasabasında, Kasım 2016'da bir CAR saha araştırma ekibi tarafından belgelenen Tereos marka sorbitol torbası

Sinerji Gıda Kimya Tekstil, CAR tarafından sağlanan lot numaralarına dayanarak, Karakuş ve Musul'da belgelenen sorbitolün, Türkiye'den finanse edilen ve yukarıda belirtilen iki sevkiyattan gelmiş olduğunu doğruladı. Sinerji Gıda Kimya Tekstil, iki sevkiyatı da- sırasıyla 1 Eylül 2015 ve 22 Aralık 2015 tarihlerinde- Türkiye'nin Suriye ile olan Öncüpınar sınır kapısına teslim ettiğini belirtti. Bu sınır kapısı, Halep'in kuzeyinde ve Akçakale'nin yaklaşık 160 km batısındadır.³⁸ (Ne Fransız üreticinin ne de Türk distribütörün, ürünlerinin IŞİD güçlerine gönderildiği konusunda herhangi bir bilgisi olduğu, veya başka herhangi bir suç işlediği yönünde hiçbir iddia yoktur).

Bu iki sevkiyatın toplamı, Türkiye ile Suriye arasında geçmişte yapılan sorbitol ticaret anlaşmalarıyla karşılaştırıldığında, göze çarpacak kadar büyüktü. Bu iki sevkiyat, 2015 yılında Suriye'ye yapılan tüm kayıtlı Türk sorbitol ihracatının yaklaşık yüzde 40'ını oluşturdu. Bu ticaret zaten 2014'te 16,5 tondan 2015'te

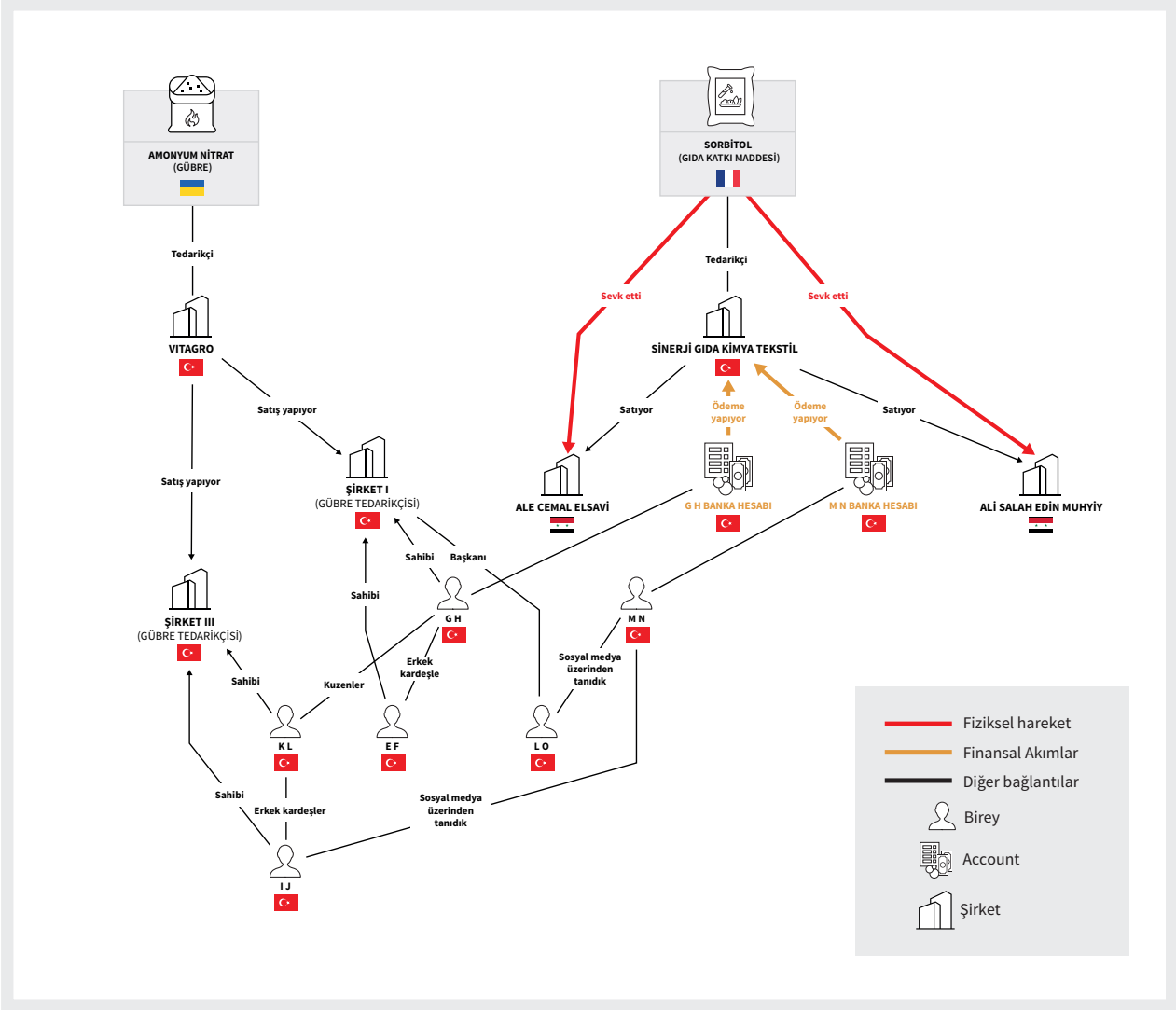
yaklaşık 187 tona çıkarak çok büyük bir artış göstermişti (CAR, 2017b, s. 116-17).

Akçakale'de sınır kapısına yakın bir yerde bulunan iki kişinin, 160 km uzaklıktaki sınır kapısından taşınacak malların bedelini neden ödediği belli değil. Gübre ve tarım ürünleri alanında faaliyet gösteren Şirket l'in ortak sahibinin neden büyük miktarda gıda katkı maddesi sevkiyatları için ödeme yaptığına dair de açık ve net bir açıklama da yok. Şirket l'in ortak sahibi CAR'a bu işlemlerle ilgili hiçbir bilgisi olmadığını ve şimdiye kadar hiçbir zaman sorbitol işi yapmadığını söyledi.

Bu sevkiyatların ortak finansörü olan Akçakale'de yerleşik kişi, CAR'a birkaç kez Suriye'li şirketler adına sorbitol satın aldığı teyit etti, ancak kullanım amacına dair hiçbir bilgisi olmadığını, ve Suriye'li şirketlerle nasıl iletişime geçtiğini hatırlayamadığını belirtti ve birlikte iş yaptığı şirket temsilcilerinin isimlerini de hatırlamıyordu.

Şekil 10

Gübre ve sorbitol satın alıcılarını ve sevkiyatlarını gösteren ağ diyagramı

▼ Bir IŞİD havan mevkiine bitişik, hasar görmüş bir depo, Musul, Irak, Mayıs 2017.

3. YENİ DOĞAÇLAMA SİLAH SİSTEMLERİ İÇİN TEKNOLOJİ VE UZMANLIK

Bölüm 2’de açıklanan kimyasal ve bileşen tedarik zincirleri, yaygın endüstriyel ürünlerin tedarikçileri için sapma riskleri oluşturuyordu. IŞİD güçlerinin hem saldırı hem de savunma amaçlı yeni doğaçlama silah sistemleri geliştirme çabaları, yüksek teknoloji ürünleri ve uzman teknik hizmet tedarikçileri için de risk arz ediyordu. Bu silah sistemlerinin çoğu, henüz sahada gözlemlenmemiş veya kamuya açık literatürde açıklanmamıştır. Buna rağmen, IŞİD güçlerinin silah uzmanları yetkinlik kazan-

dılar; farkında olmayan tedarikçilerle çalışarak sistem ve yazılımlar tasarladılar ve kısmen yukarıda açıklanan ağlar aracılığıyla elde edilen malzemeleri ve bileşenleri kullanarak işlevsel prototipler oluşturdular. Bu durumlarda IŞİD silah tasarımcıları, donanım ve uzmanlık edinebilmek için yukarıda sözü geçen aile gruplarının kullandığı kişisel, yerel tedarik sistemlerinin yerine, küresel ve çevrimiçi pazarlardan faydalandılar.

3.1 PULSE JET MOTORU İLE ÇALIŞAN İHA YAPMA GİRİŞİMLERİ

IŞİD güçlerinin 2016’dan sonra Irak ve Suriye’de kullandığı İHA’lar, çoğunlukla dünya çapındaki piyasalarda mevcut olan küçük, elektrikle çalışan döner kanatlı uçaklardan oluşuyordu. CAR’ın Irak ve Suriye’de belgelediği İHA örneklerinin arasında da çoğunlukla Çin yapımı bir dizi quadcopter (dört pervaneli robot helikopter) bulunmaktaydı³⁹.

CAR saha araştırma ekipleri, Irak savunma ve güvenlik birimlerinin Aralık 2016 ile Eylül 2019 arasında IŞİD güçlerine yönelik operasyonlar sırasında kurtardığı bu tip 28 quadcopter İHA’yı belgeledi (Şekil 11)⁴⁰. IŞİD teknisyenleri, bu dört pervaneli İHA’lardan bazılarını, değiştirilmiş geleneksel mühimmat veya IED’leri yer hedeflerine bırakabilecek şekilde uyarladılar (CAR, 2017a; bkz. Kutu 2).

▼ IŞİD güçlerinden geri alınan roket üretim atölyesi, Havice, Irak, Kasım 2017.

KUTU 2 — QUADCOPTER İHA'LAR

Şekil 11

CAR saha inceleme ekibi tarafından 18 Eylül 2019 tarihinde Irak'ın Bağdat şehrinde bir depolama tesisinde belgelenen dört pervaneli (quadcopter) İHA

CAR takibi, kimyasal öncüleri ve bileşenlerin, Bölüm 2'de açıklandığı gibi, doğrudan bölgesel distribütörlere sipariş veren birkaç toplu alıcı sayesinde tedarik ettiğini gösterdi. Dört pervaneli İHA'lar ise bu yöntemin tersine, farklı yerlerdeki perakende alıcılar tarafından çok sayıda satın alındı. Bu tür İHA'ların tedariki, yaygın perakende bulunabilirlikleri ve birim başına yüksek maliyetleri nedeniyle coğrafi olarak daha dağınık bir şekilde yapılmış olabilir. Nitekim toplu satın alımlar, büyük, resmi (ve takip edilebilir) banka havaleleri gerektirecekti.⁴¹

CAR Irak'taki IŞİD güçlerinden kurtarılmış yedi quadcopteri, Kuveyt (2 birim), Lübnan, Singapur (2 birim), Türkiye ve Özbekistan'daki bağımsız distribütörlere kadar takip etti (bkz. Şekil 12). CAR, bu quadcopter'lerden bazılarını Irak ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE) ileriye dönük satışlara kadar takip etti, ancak daha sonra IŞİD güçlerine nasıl ulaştıkları belirsizliğini koruyor.

Kasım 2015'te Lübnanlı distribütör Vatech SARL, bu quadcopter'lerden birini, Ağustos 2015 ile Mart 2016 arasında, 21 adet döner kanatlı İHA için yapılan beş sevkiyatının bir parçası olarak, Bağdat merkezli Irak'lı bir bilişim şirketi olan Raiya Group'a sattı.⁴²

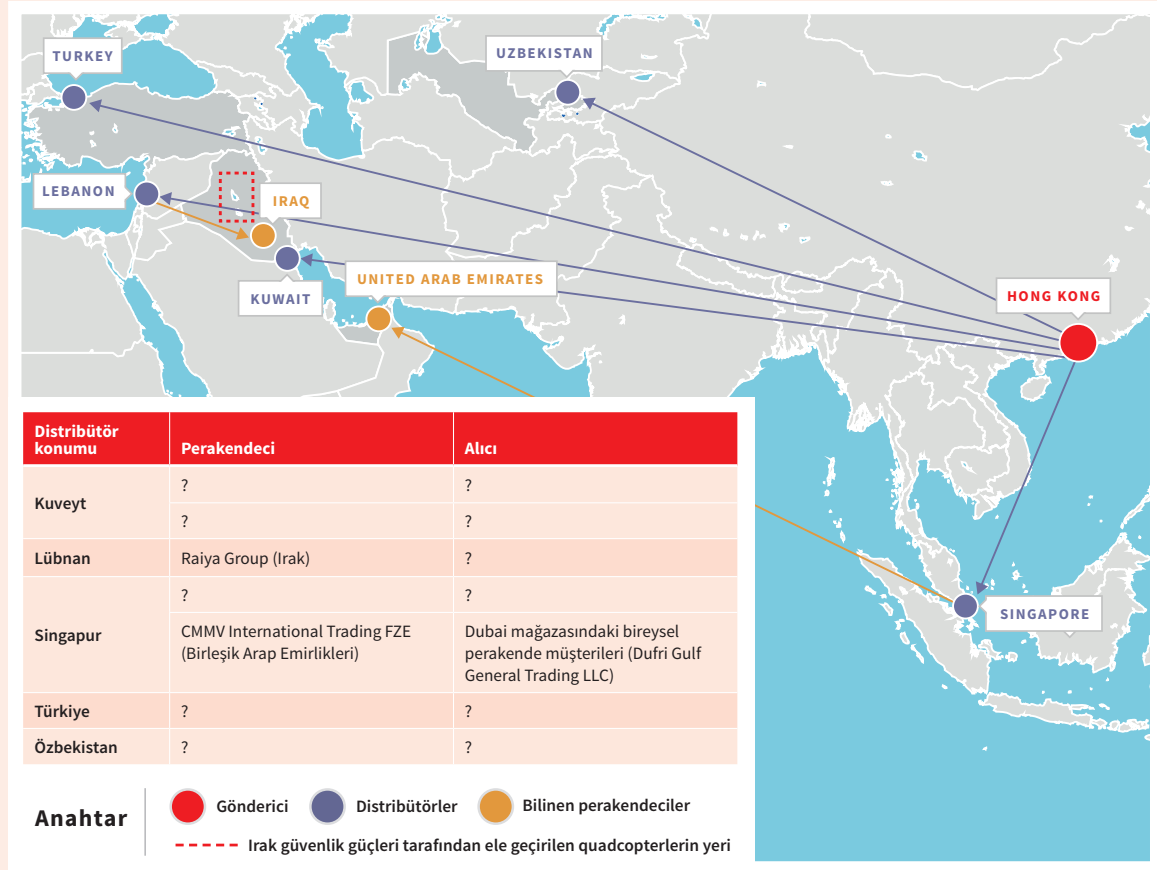
Kasım 2015'te Lübnanlı distribütör Vatech SARL, bu quadcopter'lerden birini, Ağustos 2015 ile Mart 2016 arasında 21 döner kanatlı İHA için yapılan beş sevkiyatın bir parçası olarak, Bağdat merkezli Iraklı bir BT şirketi olan Raiya Group'a sattı. (5 Kasım 2015 tarihinde ABD Hazinesi, Vatech'in 'Hizbullah tedarik ajanı' olarak hareket ettiğini ve 'ABD, Avrupa, Asya ve Orta Doğu'daki şirketlerden insansız hava araçları (İHA'lar), aksesuarlar ve çeşitli elektronik cihazlar satın aldığı' iddia ederek, Vatech SARL'yi ve Vatech SARL'nin icra kurulu başkanını (CEO) Özel Olarak Belirlenmiş Vatandaşlar listesine koydu (ABD Hazinesi, 2015). Vatech SARL CEO'su, Hizbullah ile herhangi bir bağlantısı olduğunu şiddetle reddetti ve CAR'ın elinde, ABD Hazinesi tarafından iddia edilen faaliyetlerin, IŞİD'in İHA tedarikiyle bağlantılı olduğuna dair hiçbir kanıt bulunmamaktadır (Topouzoglou ve Rose, 2016)).

Başlangıçta Singapur merkezli bir distribütör, Irak'ta belgelenen iki quadcopter daha aldı. Ağustos 2016'da bu distribütör, Dubai, BAE merkezli CMMV International Trading FZE'ye 150 quadcopter satışının bir parçası olarak bu quadcopter'lerden birini sattı.

KUTU 2 — QUADCOPTER İHA'LAR (DEVAM)

Şekil 12

Irak'ta ele geçirilen 7 adet dört pervaneli (quadcopter) İHA'nın satışı

CMMV International Trading FZE, CAR'a, dört pervaneli İHA'larını Dubai'nin Deira semtinde bir ara sokakta sahibi olduğu küçük bir elektronik mağazası olan Dufri Gulf General Trading LLC aracılığıyla nakit ödeyen perakende müşterilerine tek tek sattığını bildirdi. CMMV, o sırada İHA müşterilerinin veya müşterilerin satın aldığı İHA seri numaralarının kayıtlarını tutmadığını belirtti.⁴³

Bu tür perakende ticareti, çok sayıda İHA'yı içeriyor gibi görünüyor. Singapur merkezli distribütör, 2015'in sonlarında ve 2016'da en yüksek talebin olduğu bir dönemde Dubai'deki CMMV International Trading FZE'ye ayda yaklaşık 100 quadcopter sattığını ve bu işlem hacminin daha sonra düştüğünü iddia etti⁴⁴.

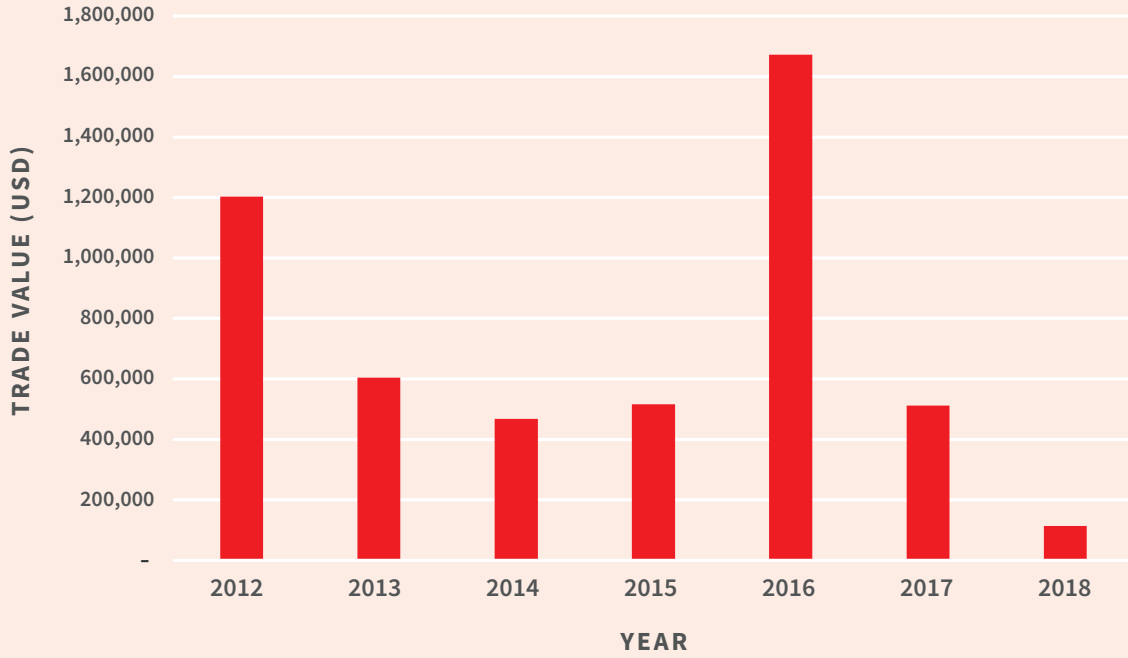
CAR, Ağustos 2016 sevkiyatı dışında, bu satış hacimlerini doğrudan teyit edemedi. Bununla birlikte, quadcopter sevkiyatlarının BAE perakendecisine gönderilmesi için kullanılan mal koduna ilişkin gümrük istatistikleri, bu emtia kodu kapsamında beyan edilen BAE'ye yapılan ithalatta, 2016 yılında önemli bir artış olduğunu gösteriyor (COMTRADE, tarihsiz.; bkz. Şekil 13).⁴⁵

Quadcopterlerin Çin'li üreticisi, gönderi belgelerinde doğrudan Hong Kong'dan CMMV International Trading FZE'ye gönderdiği quadcopter İHA'ları, "dijital kameralar" olarak listeliyor⁴⁶. Bu sınıflandırma, uluslararası İHA sevkiyatının gümrük verileri üzerinden takibini zorlaştırabilir. Mayıs 2017'de BAE, ülke içinde eğlence veya ticari amaçlarla satın alınan veya işletilen İHA'ların bireysel kaydı için yeni gereksinimler getirdi (WAM, 2017).

KUTU 2 — QUADCOPTER İHA'LAR (DEVAM)

Şekil 13

Hong Kong'dan 950300 (lokomotif oyuncaklar) Uyumlaştırılmış Sistem (HS) kodu altında ithal edilen ve beyanı BAE tarafından yapılmış olan mal ithalatı

Not: Bu HS kodu diğer emtiaları ve diğer ihracatçıları ve ithalatçıları kapsadığından, 2016 artışı tamamen CMMV International Trading FZE'ye veya quadcopter İHA'lara atfedilemez.

Kaynak: Birleşmiş Milletler Emtia Ticaret İstatistikleri Veritabanı (tarihsiz).

CAR'ın araştırmaları, en geç 2015'ten itibaren, İŞİD teknisyenlerinin pulsejet motorları ile çalışan daha büyük, daha hızlı İHA'lar da geliştirmeye çalıştıklarını belirledi. Pulsejetler, ilk olarak 2.Dünya Savaşı dönemi V1 "uçan bomba" seyir füzeleri için geliştirilmiş bir tür akustik jet motordur (Charchidi, 2017). Turbojet motor tasarımlarındaki hızlı ilerlemelerin ardından, 1950'lerde pulsejet motorları tam ölçekli uçaklar için kullanım dışı kaldı. Pulsejet motorları, bazı amatör model uçak meraklılarının 250 km/saat ve üzeri hızlara sahip jet motorlu model uçaklar inşa etmek için kullandıkları, ucuz ve teknik açıdan karmaşık olmayan bir jet motoru olmaya devam ediyor (Everman, 2007). Bu tür uçaklarda genellikle yaklaşık 0,5 m uzunluğunda olan ve yaklaşık 13–22 N (3–5 lbs) itme gücü üreten küçük motorlar kullanılır.⁴⁷

Ağustos 2015'te, Advance Technology Global Ltd'den "David Soren" olduğunu iddia eden bir kişi (bkz. yukarıdaki Bölüm 2.1), yaklaşık 222 N (50 lbs) itme gücüne sahip çok daha büyük, valfli bir pulsejet motorunun planlarını çevrim-içi satın aldı. Siparişini ileri düzey amatör hobicilere hizmet veren bir ABD şirketine verdi ve şirketin sahibine e-posta gönderip, motorun 40 kg'lık bir model uçağa güç sağlamak için kullanılıp kullanılamayacağını sordu.⁴⁸

Eylül 2017'de, Irak'ın Musul kentinin batısında bulunan Al Shifa hastane kompleksinde yapılan patlamamış mühimmat ve EYP temizleme operasyonu sırasında, tamamen inşa edilmiş bir pulsejet motoru bulundu. Motorun uzunluğu 2 küsur metreydi ve motorda işlenmiş bir hava giriş kafası ve ateşleme için de bir motosiklet bujisi mevcuttu.⁴⁹ İŞİD güçlerinin Musul'u işgali

sırasında Al Shifa kompleksi, silah ve mühimmat depolama alanı olarak kullanılıyordu. Aynı kompleks, o dönemde uçan IED'ler ve bir dizi diğer silah ve mühimmat için de üretim tesisi olarak kullanıldı (Robin, 2018).

Musul'da ele geçirilen pulsejet motoru gösteriyor ki, IŞİD güçlerinin İHA tasarımcıları, "David Soren" in satın aldığı planlara ilaveten, henüz kimliği belirlenmemiş kaynaklardan da jet motoru alanında uzmanlık elde etti. Musul

pulsejetinin tasarımı, "David Soren" in satın aldığı planlardan biraz farklı; Musul pulsejetinin giriş ağzı "papatya valf" tarzı bir düzenleme kullanılırken, satın alınan planlar daha karmaşık bir dikdörtgen valf ızgarası içeriyor (bkz. Şekil 14).⁵⁰ Musul pulsejetine eşlik eden bir yakıt sisteminin bulunmaması, daha fazla teknik karşılaştırma yapmayı zorlaştırıyor. "Papatya valfli" pulsejetler için tasarımlar, çeşitli çevrimiçi kaynaklardan ve Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'daki uzman tedarikçilerden edinilebilir.

Şekil 14

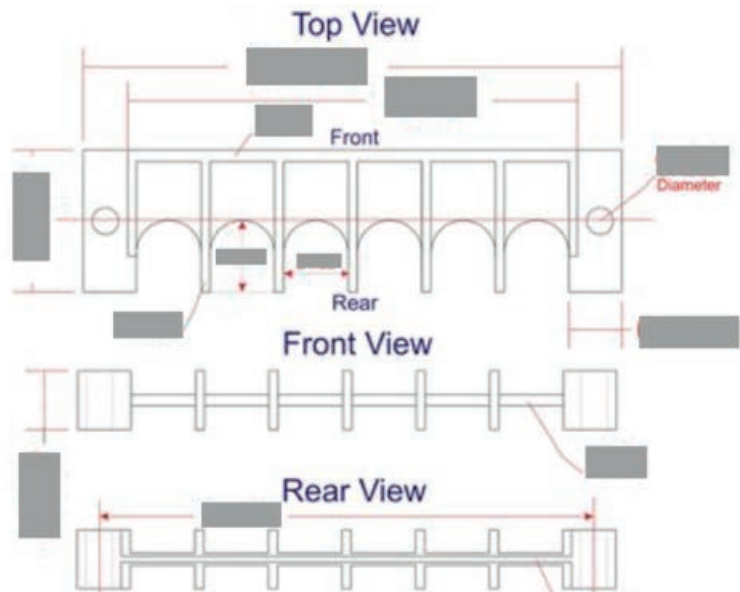
Pulsejet motorları

Üstte: Eylül 2017'de Musul'daki Al Shifa hastanesinde bulunan pulsejet motoru.

Orta: Al Shifa'da bulunan pulsejet motorunun hava girişinin yakından görünümü.

Alt: "David Soren" (Siful Haque Sujan ve ortaklarının takma adı) tarafından satın alınan planlardan hava girişi ayrıntıları. Not: CAR, boyutları plandan çıkardı.

Kaynaklar: Gizli

PULSEJETLER, İLK OLARAK 2.DÜNYA SAVAŞI DÖNEMİ V1 “UÇAN BOMBA” SEYİR FÜZELERİ İÇİN GELİŞTİRİLMİŞ BİR TÜR AKUSTİK JET MOTORUDUR.

CAR, IŞİD güçleri tarafından inşa edilen pulsejet ile çalışan İHA'ların ve Al Shifa kompleksinde bulunan pulsejeti barındıracak kadar büyük bir İHA'nın başarılı bir şekilde elde edildiğine dair fiziksel kanıtları henüz bulamadı. CAR pulsejeti ayrıntılı olarak inceleyemese de, fiziksel görünümü IŞİD teknisyenlerinin bu pulsejeti çalıştırmayı denemiş, ancak başaramamış

olabileceğini gösteriyordu: nitekim tüpün içi ıslı olmakla birlikte, dış kısımda yoğun ısı etkilerine dair çok az belirti vardı.⁵¹

Diğer saha gözlemleri, IŞİD güçlerinin Suriye ve Irak'taki operasyonlarında yaygın olan ticari kullanıma hazır İHA'lardan çok daha büyük İHA'lar inşa etme çabalarına işaret ediyor. CAR saha araştırmacıları, 3 metreden fazla kanat açıklığına sahip sabit kanatlı uçaklar için kontrplak ve ekstrüde polistiren köpük bileşenleri dahil olmak üzere, Musul ve Ramadi'deki IŞİD güçlerinin atölyelerinde bir dizi İHA bileşenini belgeledi (CAR, 2016b). Bununla birlikte, bu atölyelerde itme sistemlerine dair hiçbir kanıt bulunamadı.

3.2 OTOMATİK BİR UÇAKSAVAR SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ

CAR'ın araştırmaları, 2015 yılında IŞİD silah geliştiricilerinin, otomatik bir uçaksavar sistemi için temel olarak düşünülmüş olabilecekleri bir optik havadan hedef takip sistemi tasarlamaya ve inşa etmeye çalıştıklarını da belirledi.

CAR tarafından gerçekleştirilen görüşmeler ve elde edilen belgeler, 2015 yılında bir IŞİD silah tasarımcısı tarafından kurulan Birleşik Krallık'ta kayıtlı bir paravan şirketin, aralarında yüksek özellikli kamera ve hareket kontrol birimleri geliştiricileri ve tedarikçileri de bulunan, Kuzey Amerika ve Asya merkezli makine görüşü

yazılım ve donanım geliştiricileri ve tedarikçileri ile sözleşmeler yaptığını gösteriyor. Bir sözleşmede belirtilen amaç, şirketin “hava balonları gibi uçan cisimleri tespit etmek ve yerlerini kaydetmek” için kullanılan bir optik sistem geliştirmesi. Birleşik Krallık'taki paravan şirket, bu göstermelik amacı, “tarım arazilerinin hava sahasının” gözetlenmesine (örneğin mahsul ilaçlama sırasında) genişletti.⁵²

Sistemin, hareketli platformlara monte edilmiş kameralar kullanması düşünüldü. Sistem uçan bir nesne tespit ettiğinde, tüm kameraları

▼ Irak'ın Anbar Eyaleti, El Kaim yakınlarında IŞİD güçleri tarafından üretilen takviye patlayıcı yükü ve birincil fişekler, Mart 2018.

ağır hizmet pan tilt hareket kontrol ünitelerini kullanarak, o nesneye fiziksel olarak “kilitlenip nesneyi izleyecek” şekilde tasarlandı.⁵³ Bu tasarımın asıl hedefi, sisteme kameraların yanı sıra silah da monte edilecek şekilde kullanılması olabilir.

Paravan şirketin sahipleri tabii ki bu tarz askeri maksatlarını ve kendi kimliklerini gizli tutmakta son derece dikkatli davrandılar:

- Anlaşmalı taraflar ve tedarikçilerle iletişim, bildirildiğine göre yalnızca e-posta, üçüncü taraf web siteleri ve VoIP görüşmeleri / sohbet üzerinden gerçekleşti.⁵⁴
- Paravan şirket, en az üç sahte e-posta adresi kullandı. Gönderenler, Birleşik Krallık paravan şirketinin sözde farklı çalışanları idi. Bu e-posta adreslerinden en az ikisi Türkiye IP adreslerinden işletilmekteydi.⁵⁵
- Paravan şirket, CAR’ın henüz kimliğini henüz tespit edemediği Hong Kong’da bulunan bir kişi tarafından yapılan Western Union ödemeleri yoluyla tedarikçilere ödeme yaptı.⁵⁶ Bir keresinde şirket, Kuzey Amerika’lı bir donanım tedarikçisine doğrudan banka havalesi yoluyla 18.000 ABD doları nakit ödeme yapmak zorunda

kaldı. Nakit transferleri veya PayPal gibi diğer transfer yöntemleri, büyük meblağlar söz konusu olduğunda gönderenin kimliğinin doğrulanmasını gerektirdiğinden dolayı, banka havalesi tercih edilmiş olabilir. Söz konusu havalede, paravan şirketin temsilcisi tedarikçiye banka havalesinin Birleşik Krallık veya Hong Kong’daki şirketlerinden birinden geleceğini bildirdi.⁵⁷ Ancak birkaç gün sonra tedarikçi ödemeyi İstanbul’da ilgisiz bir şirketin Türk banka hesabından aldı.⁵⁸ Aslen Nizip’li (Türkiye ile Suriye arasındaki Karkamış sınır kapısına yakın bir ilçe) olan bir Türk vatandaşı, söz konusu şirketi havaleden beş ay önce, Ocak 2015’te tescil ettirmişti ve görünüşte İstanbul’da lüks araç kiralama şirketi olarak faaliyet gösteriyordu (TOBB, tarihsiz).⁵⁹ (CAR’ın elinde, bu şirketin veya şirket sahibinin, IŞİD tedarikçilerinin bu işleme dahil olduklarından haberdar olduğuna veya herhangi bir suç işlediğine dair hiçbir kanıt yoktur).

Bu örnek, IŞİD’in silah geliştirme çabalarının teknik hırsını ve küresel erişimini gösteriyor olsa da, CAR sistemin tamamlandığına dair hiçbir kanıt bulamadı. CAR’ın anladığı kadarıyla, bazı tedarikçiler paravan şirketin kimliği ve niyetleri konusunda şüpheye düştükten sonra sözleşmelerini erken feshettiler.

▲ Havice, Irak’ta bir evde istiflenmiş, doğaçlama patlayıcı cihaz yapımında kullanılan baskı plakaları, Kasım 2017.

4. İŞİD TEDARİK ZİNCİRLERİNDE YER ALAN TEHLİKE İŞARETLERİ

Suriye'nin hükümet kontrolü dışındaki bölgelerinde bulunan sınır ötesi tedarik zincirleri, İŞİD güçleri tarafından kullanılan patlayıcı öncü kimyasalları ve elektronik ürünleri tedarik eden zincirler de buna dahil olmak üzere, farklı malların Türkiye-Suriye sınırı boyunca aile ağları tarafından satın alınmasını, teslim alınmasını ve ileriye doğru transferini kapsamaktaydı. Sonuç olarak, ürün siparişleri ve ödemeleri, müşterilerin kendilerini sunma şekillerinde, ürün ve hizmetler için ödeme yapmak için kullandıkları yöntemlerde ve müşteriler veya ödeme yapanlar ile ürünler arasındaki 'uyum' konusunda çok sayıda düzensizlik sergiledi.

İŞİD'in iddialı yeni silah sistemleri geliştirmek için ihtiyaç duyduğu teknoloji ve uzmanlığı elde etme çabaları, bu sadece geçmişte bakıldığında belirgin olsa da aslında birbirine benzeyen

ve tespiti imkân dahilinde olan düzensizlikler sergiledi.

Bu düzensizlikler 'tehlake işaretleri' olarak nitelendirilebilir (bkz. Tablo 4). Tek bir tehlike işareti veya tehlike işaretleri kombinasyonu, kendi başına yasadışı bir faaliyetin ispatını yapamaz. Gelgelelim, bu işaretler birlikte ele alındıklarında, bireylerin ve şirketlerin standart iş akışlarının dışında çalışıyor olabileceklerini ve dolayısıyla halka açık ticari işletmelerinin amaçları dışında yer alan amaçlar için iş birliği yapıyor olabileceklerini belirtir.

CAR, bu amaçların mutlaka kötü niyetli olduğunu iddia etmemektedir. Örneğin, bu tür gruplar, diğer taraflar adına, aile veya arkadaş gruplarına iyilik yapmak için mal satın almış olabilir.⁶⁰ Bununla birlikte, bu tür işlemlerin itinalı değerlendirmesini yapmak faydalı olabilir.

▼ İŞİD güçlerinden ele geçirilen malzemeler, Havice, Irak, Kasım 2017.

Tablo 4

Bu raporda ayrıntıları verilen, tedarik zincirlerinde yer alan tehlike işaretleri

Birim	Tehlike işareti	Örnekler
Client	Yeni veya tek seferlik müşteri	Tevhid Bilişim, yapraklı alüminyum macunu satın almak için ilk kez ve tek bir defaya mahsus olmak üzere sipariş verdi.
	Hassas konum	Olağandışı büyük miktarlarda sorbitol satın alanların üssü, Suriye'nin o zaman birkaç silahlı grubun rekabetine maruz olan Halep kentindeydi
	Satın alımla ilgisi olmayan işletme türü	Küçük bir cep telefonu bayisi olan Tevhid Bilişim, toplu bir yapraklı alüminyum macunu sevkiyatı için sipariş verdi.
	Alışılmadık derecede büyük satın alım (özellikle yeni müşteriler için)	Tevhid Bilişim altı ton yapraklı alüminyum macunu siparişi verdi (ilk ve tek sipariş). 2015 yılında gerçekleşen iki işleminde iki Suriyeli şirket, 2014 yılının tamamında Türkiye'den Suriye'ye ihraç edilen toplam sorbitol miktarının dört katından fazla sorbitol satın aldı.
	İş spesifikasyonunda yapılan beklenmeyen değişiklikler veya sözleşme değişiklikleri için yapılan talepler	Bir İŞİD silah geliştiricisinin Birleşik Krallık'ta bulunan paravan şirketi, iş spesifikasyonunu 'hava balonlarını takip etmek'ten, 'mahsul ilaçlayan uçakları takip etmek' olarak değiştirdi.
	Ses veya görüntü ile iletişim olmaması	Birleşik Krallık'taki paravan şirketin temsilcileri tedarikçilerle öncelikle e-posta ve VoIP sohbet yoluyla iletişim kurdu. (Not: Bu tür bir iletişim bazı sektörlerdeki tedarikçiler için normal olabilir).
Ödeyici	Hassas konum (çatışmaya maruz kalan bir bölge ile olan bir sınır gibi)	Bir Türk, (o zaman İŞİD'in kontrolünde olan) Tel Abyad'ın yanındaki sınır kasabası Akçakale'den sorbitol satın alımı için banka havalesi yaptı.
	Müşteri veya alıcıyla bağlantı eksikliği	Optik izleme donanımı satın alan Birleşik Krallık'taki paravan şirket, tedarikçiye ödeme yapma üzere Türkiye'de bulunan bir araba kiralama şirketi kullandı. Türk vatandaşları, Suriye şirketlerine sorbitol sevkiyatı için banka havalesi yaptı.
	Müşterinininkinden farklı veya beklenmedik bir konum	Müşteri, tedarikçiye İngiltere veya Hong Kong'dan bir ödeme beklemesini söylemiş olmasına rağmen, optik izleme donanımı tedarikçisine ödeme yapan şirket Türkiye'de bulunuyordu.
	Satın alımla ilgisi olmayan işletme türü	Bir araba kiralama şirketi, optik izleme donanımı için ödeme yaptı. Bir gübre bayisinin ortak sahibi, toplu bir gıda katkı maddesi (sorbitol) siparişi için ödeme yaptı.
	Kimlik kontrolleri zayıf olan ödeme yöntemlerinin kullanılması	Bir İŞİD paravan şirketi, kredi kartı veya banka havalesi kullanmaktan kaçındı ve bunun yerine tedarikçilere uluslararası nakit transferi yoluyla ödeme yapmakta ısrar etti (ancak belirli sözleşme aşamalarında düzenli taksitlerle ödeme yapılması, bazı sanayilerde alışılabilir bir yöntem olabilir). Şirket, nakit transferi mekanizmalarının kullanımını gerektiren için, uluslararası bankacılık altyapısının yetersiz hizmet verdiği bölgelerde iş yapan tedarikçileri hedef almış olabilir.
Alıcı	Müşteri veya ödeme yapanla bağlantı eksikliği	Türkiye-Suriye sınır kapısına ve İŞİD kontrolündeki bölgeye yakın bir şehirdeki kişilere mikro türbin, gözetleme tespit kitleri ve roket altimetreleri sevk edildi.
	Hassas konum	Küçük bir cep telefonu bayisi olan Tevhid Bilişim'in adresine, mikro türbin ve gözetleme tespit kitleri sevk edildi.
	Satın alımla ilgisi olmayan işletme türü	Halep müşterilerine yönelik alışılmadık büyüklükte sorbitol sevkiyatları, Öncüpınar sınır kapısına teslim edildi (sevkiyatın El Bab çevresindeki İŞİD kontrolündeki bölgeden geçmesi gerekiyordu).
Lojistik	Hassas rota	Halep müşterilerine yönelik alışılmadık büyüklükte sorbitol sevkiyatları, Öncüpınar sınır kapısına teslim edildi (sevkiyatın El Bab çevresindeki İŞİD kontrolündeki bölgeden geçmesi gerekiyordu).

5. SONUÇ

Bu rapor, özellikle Türkiye ve Birleşik Krallık'ta, birbirine aile bağlarıyla bağlı olan küçük birey ve şirket gruplarının, IŞİD güçlerinin erişim sağladığı çok sayıda tedarik zincirinin bünyesinde, mallar için nasıl bir geçiş kanalı görevi gördüğünü açıklıyor. Dolayısıyla bu gruplar, IŞİD güçlerinin tedarik ağlarında özellikle hassas noktalar oluşturuyordu. Eğer sanayi mensupları ve kolluk kuvvetleri, çatışmanın başlarında bu tıkanma noktalarını tespit etmiş olsalardı, onları sekteye uğratabilirlerdi.

Fakat en önemlisi, bu birbiriyle bağlantılı satın ve teslim alıcılar, malların uluslararası üreticilerine ve tedarikçilerine tam olarak görünmüyordu. Çoğu durumda, onları “gören” tek kişiler, sadece tedarik zincirinin bir adım aşağısında yer alan ulusal veya bölgesel distribütörler oldu. Bu nedenle büyük üretici veya tedarikçiler, şüpheli satın alımlar hakkında küresel olarak bilgi paylaşmış olsalar bile, bu aile gruplarını ve bunların bağlantılarını belirleyememiş olabilirler. Yasa dışı tedarik zincirlerindeki “tehlike işaretleri”, genellikle üretici düzeyinde değil, yalnızca distribütör düzeyinde görülebilir.

Bu sözlerin amacı, üreticileri veya distribütörleri suçlamak değildir. Tablo 4'te açıklanan tehlike işaretlerinden hiçbiri, tek başına yasadışı veya askeri bağlantılı tedarikleri kesin olarak göstermezdi. Bununla birlikte, kümülatif olarak, tedarikçilerin ilaveten daha ayrıntılı inceleme yapma gereğinin göstergesi olabilirler.

Bununla birlikte, bu rapordaki örnekler, IŞİD tedarikçilerinin yalnızca yerel kişilerarası ağlara dayanmadığını gösteriyor. Onlar bu ağlara ek olarak e-ticaret ve “esnek ekonomi” işe alımları için küresel iş platformlarını da kullandılar. Birinci seçenekte kişilerarası güven önemli

olabilirken, ikinci seçenek sayesinde de IŞİD güçleri göreceli anonimlikten faydalandı. IŞİD tedarikçileri, mümkün mertebe PayPal veya uluslararası nakit transferi yoluyla küçük miktarlarda ödemeler yaptı. Uluslararası müşterilerle çalışmaya alışkın olan ve iletişimin birincil biçimi olarak e-posta ve mesajlaşma uygulamalarına güvenen potansiyel tedarikçiler ve anlaşmalı taraflarla iletişim kurmak için, sahte e-posta adresleri ve mesaj kotarıcılarını kullandılar. Bazı çevrimiçi sözleşme platformları, askeri uygulamalar içerse bile, alıcıları veya satıcıları doğrulamaz veya zorunlu olarak iş ilanlarının güvenlik incelemesini yapmaz. Dahası, Advance Technology Global Ltd örneğinde IŞİD tedarikçileri, kimlikleri Birleşik Krallık şirket sicilinde doğrulanmayan hayali yöneticiler ve hissedarların adlarını kullanarak kayıtlı bir Birleşik Krallık paravan şirketinden faydalanarak tedarikçilerle iletişime geçebildiler.⁶¹

Özel sektör tarafından yapılması gereken ayrıntılı incelemenin yanı sıra, hükümet gümrük ve ticaret idareleri, alüminyum macunu veya sorbitol gibi emtialar için, özellikle birkaç öncü kimyasalın ihracatı veya ithalatı eşzamanlı olarak artarsa, bu raporda açıklanan türden toplu sınır ötesi ticaretindeki anormallikleri tespit edebilir.

Daha da önemlisi, bu raporda açıklanan tedarik zincirleri, bölge kontrolünü veya ticari malları veya tesisleri ele geçirmeye dayalı değildi. IŞİD güçleri artık toprak sahibi olmasa da, Irak ve Suriye'de kalan IŞİD hücreleri 2020'de giderek daha aktif hale geldi (ACLEDA, 2020). Bu nedenle, işlemlerde dikkat çeken tehlike işaretlerini tespit ederek, tedarik çabalarını aksatmak, IŞİD güçlerinin ve haleflerinin yeniden dirilişine karşı önemli bir araç olmaya devam edecek.

YASADIŞI TEDARİK ZİNCİRLERİNDEKİ ‘TEHLİKE İŞARETLERİ’ ÇOĞU KEZ ÜRETİCİ DÜZEYİNDE DEĞİL, SADECE DİSTRİBÜTÖR SEVİYESİNDE BELİRGİN OLUR.

SONNOTLAR

- 1 Bu rapor, Siful Haque Sujan adlı özel bir şahsın ismini veriyor. ABD Savunma Bakanlığı, ABD liderliğindeki koalisyon güçlerinin, Aralık 2015'te Rakka'da düzenlenen hava saldırısında Sujan'ı öldürdüğünü iddia etti (DOD News, 2015). Vefat etmiş kişiler, Birleşik Krallık ve AB veri koruma düzenlemeleri kapsamına dahil değildir.
- 2 IŞİD Göçmenlik Kurumu (أمن المعبر) bünyesinde bir departman olan IŞİD Sınır Geçişi Güvenlik Departmanı (هَيْئَةُ الهجرة) tarafından hazırlanan rapor, Türk makamlarının sınır kapısını kapatarak [isim 1] tarafından planlanan 125 ton gübre sevkiyatını engellediğinden, ve 'isimsiz bir Türk kaçakçısının gübreyi sınırdan geçirmek için yaklaşık bir ay boyunca sınır kapısı giriş hakkı satın aldığından' yakınıyor. Raporu yazan IŞİD güvenlik görevlisi, Rakka'daki IŞİD Ekipman Dairesi'nin (التجهيز) '[isim gizlenmiş] restoranının sahibi olan bir sivil (tüccar) ve [isim 2]' ile gübre satın almak için anlaştığını, üzerinde anlaşılan gübre fiyatının, kaçakçıya sınır görevlilerine rüşvet vermek için yeterli para bırakmadığını belirtiyor: 'Bu işin en başından beri, [isim 1], [isim 3]' e, gübrenin fiyatı düşükse kara yolunun açık olmayacağını, çünkü düşük fiyatlı gübre tüccarları sınır kapısında rüşvet vermezken, yüksek fiyatlı tüccarlar bunu yaptığını söyledi' (IŞİD Sınır Geçişi Güvenlik Departmanı, 2015). CAR şu ana kadar bu belgede adı geçen ve isimleri gizlenmiş olan kişilerin gerçek adlarını belirleyememiştir. Ayrıca bkz. Hubbard ve Shoumali (2016). CAR yetkilileri söz konusu belgenin ele geçirildiği zaman ve mekânda mevcut olmadıklarından dolayı, delil güvenlik zincirini doğrulayamamaktadır. Ancak CAR, CAR saha ekiplerinin ve diğer araştırmacıların 2016-18 döneminde Irak ve Suriye'de belgelediği diğer IŞİD belgelerini incelemiştir. Sınır Geçişi Güvenlik Departmanı raporunun formatı ve yazım şekli, diğer IŞİD belgelerinin formatı ve yazım şekliyle mutabakat göstermektedir.
- 3 Distribütör CAR ile yaptığı görüşmenin ardından lot bazında satış takibi yapmaya başladığını belirtti. CAR'ın kimyasal distribütör ile yaptığı görüşme, Haziran 2019.
- 4 CAR'ın kimyasal distribütör ile yaptığı görüşme, Haziran 2019; CAR tarafından incelenen ve CAR'ın dosyalarında kayıtlı satış kayıtları.
- 5 CAR'ın kimyasal distribütör ile yaptığı görüşme, Haziran 2019 ve Ocak 2020.
- 6 Bu hesap mantıken kesin olamaz. CAR, IŞİD'in Irak ve Suriye'deki HME üretiminde kullandığı bileşen kimyasallarının kesin oranlarını saptamamıştır ve bu nedenle ANAL patlayıcısında %5 alüminyum kullanıldığını varsaymaktadır. Bu oran, kaliteli malzemelere rahat erişim sağlandığı koşullarda kullanılan optimum içeriğe tekabül etmektedir.
- 7 Siful Haque Sujan'ın faaliyetleri hakkında daha fazla bilgi için bkz. Rassler (2018).
- 8 CAR'ın Alman tedarikçiyle yaptığı görüşme ve e-posta yazışma, Nisan 2020.
- 9 CAR'ın Alman tedarikçiyle yaptığı görüşme ve e-posta yazışma, Nisan 2020.
- 10 18 Eylül 2020 tarihinde Companies House, Birleşik Krallık hükümetinin, hissedarların veya intifa hakkı sahiplerinin olmasa da, şirket yöneticilerinin kimlik doğrulamasını uygulamaya koymak için yasa çıkaracağını duyurdu (Companies House, 2020).
- 11 CAR'ın Advance Technology Global Ltd web sitesini inceleyen iki kişiyle gerçekleştirdiği görüşmeler, yerler ve tarihler saklı.
- 12 İki gizli kaynaktan elde edilen, Advance Technology Global temsilcilerinin tedarikçilere gönderdiği e-posta yazışmaları ve çevrimiçi sohbet mesajları, CAR'da kayıtlı.
- 13 CAR'ın Yaptırım Uygulanan 1. Kişi ile yapmış olduğu görüşme, Ekim 2020.
- 14 C4ADS Seamless Horizons veri tabanı üzerinden erişilen 2010 tarihli MERNIS Ulusal Kimlik Veri Tabanı nüfus kayıtları; CAR'ın Yaptırım Uygulanan 1. Kişi ile yaptığı telefon görüşmesi, Ekim 2020.
- 15 C4ADS Seamless Horizons veri tabanı üzerinden erişilen 2010 tarihli MERNIS Ulusal Kimlik Veri Tabanı nüfus kayıtları.

- 16 CAR, bu kişilerin tam adlarına ve kesin doğum tarihlerine sahiptir, ancak bu bilgileri burada gizlilik nedeniyle paylaşmamıştır.
- 17 Yaptırım Uygulanan 1. Kişi, Yaptırım Uygulanan 2. Kişi ve Tevhid Bilişim'in sahipleri/işleticileri için CAR'da kayıtlı bulunan kimlik ve nüfus sayım belgeleri.
- 18 CAR'ın Yaptırım Uygulanan 1. Kişi ile gerçekleştirdiği görüşme, Ekim 2020.
- 19 CAR'da kayıtlı bulunan Şanlıurfa savcısının mektubu.
- 20 CAR ile bir fotoğrafçı arasında geçen cep telefonu mesaj iletişimi, 30 Temmuz 2020.
- 21 Amonyum nitrat gübre transfer işleminin gizli bir kaynaktan gelen ve CAR dosyasında bulunan ek fotoğrafları.
- 22 CAR'ın Mayıs 2015'te Akçakale'de bulunan bir şahısla gerçekleştirdiği görüşme, Mayıs 2019.
- 23 Gizli bir kaynaktan elde edilen fotoğraflar, CAR'da kayıtlı. Coğrafi konum belirleme CAR tarafından gerçekleştirildi.
- 24 IŞİD güçleri tarafından dağıtılan, IŞİD'e bağlı veya yandaş birkaç web sitesinde yayınlanan görüntüler. Örneğin bkz. Arrhazie Media (2015).
- 25 CAR'ın Haziran 2019'da distribütörle yaptığı görüşme. 25 Nisan 2016 tarihinde, Türk şirketi Vitagro, CAR'ın 21 Nisan 2016 tarihli resmi takip talebine yanıt verdi. Cevabında şirket, CAR'ın resmi takip talebinin konusu olan amonyum nitrat torbasını ürettiğini doğruladı ve Vitagro'nun bu tür ürünleri sadece Türkiye iç pazarında sattığını belirtti. Vitagro, müşterilerinin Türk gübre bayileri ve distribütörleri olduğunu ve IŞİD'in Vitagro ürününü nasıl elde ettiğine dair hiçbir bilgisi olmadığını belirtti.
- 26 CAR tarafından dosyaya alınmış olan, 2015 yılına ait distribütör satış kayıtları; CAR'ın gübre distribütörü ile yaptığı telefon görüşmesi, Ağustos 2019; CAR'ın distribütörle yaptığı e-posta yazışmaları, Ağustos 2019.
- 27 CAR, gizlilik nedenleriyle ve gelecekteki olası araştırmalara zarar vermektan kaçınmak amacıyla Vitagro AN 33 gübre satın alan şirketlerin isimlerini anonimleştirdi.
- 28 Tablo 3'te gösterildiği gibi, Şirket VIII de Nisan 2015'te Vitagro'dan 125 ton gübre satın aldı. Bu miktar IŞİD Sınır Geçiş Güvenlik Departmanı raporunda ayrıntıları bulunan miktarla aynı olmakla birlikte, CAR'ın incelediği satış kayıtları, bu satışın 29 Nisan 2015 tarihinde, yani 27 Nisan'da fotoğrafı çekilen transferlerden sonra meydana geldiğini gösteriyor.
- 29 CAR'ın Şirket I'nin ortak sahibi ile yaptığı telefon görüşmesi, 5 Ekim 2020; CAR'ın Şirket I'nin ikinci ortak sahibi ile yaptığı telefon görüşmesi, 8 Ekim 2020.
- 30 CAR'ın Şirket III'ün ortak sahibi ile 6 Ekim 2020 tarihinde yaptığı telefon görüşmesi.
- 31 C4ADS Seamless Horizons veri tabanı aracılığıyla erişilen 2010 tarihli MERNIS Ulusal Kimlik Veri Tabanında bulunan nüfus kayıtları.
- 32 C4ADS Seamless Horizons veri tabanı aracılığıyla erişilen 2010 tarihli MERNIS Ulusal Kimlik Veri Tabanında bulunan nüfus kayıtları.
- 33 CAR tarafından dosyaya alınmış olan, gizli bir kaynaktan elde edilen banka havalesi kayıtları; Horizons veri tabanı aracılığıyla erişilen 2010 tarihli MERNIS Ulusal Kimlik Veri Tabanında bulunan nüfus kayıtları; TOBB'da listelenen Şirket I hissedarının kimlik numarasıyla (tarihsiz) mutabakat gösteriyor.
- 34 CAR'ın dosyalarında bulunan, gizli bir kaynaktan alınmış banka havalesi kayıtları. CAR, bu Suriyeli şirketlerden hiçbirisiyle iletişim kurmadı.
- 35 CAR'ın bu birey ile Ekim 2020'de yaptığı telefon görüşmesi; CAR'ın Şirket I'nin ortak sahibi ile Ekim 2020'de yaptığı telefon görüşmesi. 3 Kasım 2020 tarihinde, Şirket I'nin ortak sahibi, CAR tarafından 15 Ekim 2020'de yayınlanan resmi ön bildirim yanıtı verdi. Yanıtında şunları belirtti: 1) ortak sahip ön bildirimde açıklanan konular hakkında hiçbir bilgiye sahip değildi ve bunlarla hiçbir ilgisi yoktu; 2) ortak sahibin ön bildirimde adı geçen kişiler hakkında hiçbir bilgisi yoktu; 3) ön bildirimde atıfta bulunulan amonyum nitrat lot numaraları şirketinin kayıtlarında yer almıyordu; 4) şirket yalnızca diğer bayilere satış yapıyordu.
- 36 CAR tarafından incelenen sosyal medya kayıtları.
- 37 Sinerji Gıda Kimya Tekstil, CAR tarafından 12 Temmuz 2017 tarihinde yayınlanan resmi takip talebine 15 Ağustos 2017 tarihinde yanıt verdi. Yanıt, şunları doğruladı: 1) Sinerji Gıda Kimya Tekstil, CAR'ın resmi takip talebine konu olan F20193601 lot numaralı 18.000 kg sorbitolü, (Ale Cemal Elsavi şirketiyle kardeş şirket olan) Suriye'nin Halep kentinde yerleşik Ali Salah Edin Muhiy firmasına, 22 Aralık 2015 tarihli ihracat beyannamesi kapsamında ihraç

- etti; 2) Ali Salah Edin Muhyiy, malların sevkiyatını, (CAR tarafından belgelenmemiş olan) F2D171601 ve F2D253601 lot numaralarına sahip 22.000 kg sorbitol ile birlikte organize etti ve; 4) Sinerji Gıda Kimya Tekstil, Irak'a hiçbir zaman sorbitol ürünü satmadığını teyit etti.
- 38 22 Şubat 2018 tarihinde Tereos Nişasta ve Tatlandırıcılar, CAR tarafından 1 Şubat 2018 tarihinde yayınlanan resmi bir takip talebine derhal yanıt verdi. Tereos Nişasta ve Tatlandırıcılar, şunları teyit etti:
- 1) F2C330602 lot numarası taşıyan 6 ton sorbitolü (F2C314602 lot numarası taşıyan 15 ton sorbitol ile birlikte) 5 Mart 2015 tarihinde Belçika'nın Antwerp şehriden SCT Santiago gemisiyle, 25 Şubat 2015 tarihli bir fatura ve 5 Mart 2015 tarihli bir deniz sevki irsaliyesi altında Türkiye'ye, Sinerji firmasına gönderdi. Tereos Nişasta ve Tatlandırıcılar, tüm ürünlerini uluslararası ticaret yönetmeliklerine tam uyumlu olarak ihraç ettiğini doğruladı. Tereos Nişasta ve Tatlandırıcılar, CAR'a verdiği yanıtta ilgili faturalar, irsaliyeler, paketleme listeleri, sağlık ve uygunluk sertifikalarını paylaştı.
- 15 Ağustos 2017 tarihinde Sinerji Gıda Kimya Tekstil, CAR tarafından 21 Aralık 2016 tarihinde yayınlanan resmi bir takip talebine yanıt verdi. Bu yanıt, Sinerji Gıda Kimya Tekstil'in, CAR'ın takip talebine konu olan F2D103611, F2D103601 ve F2D113601 lot numaralı sorbitolü, Suriye'nin Halep kentinde yerleşik Ale Cemal Elsavi şirketine aşağıdaki miktarlarda ihraç ettiğini teyit etti:
- a) Lot F2D103611 – 18.025 kg b) Lot F2D103601 – 3.000 kg c) Lot F2D113601 – 7.975 kg
- Sinerji Gıda Kimya Tekstil, malları 1 Eylül 2015 tarihli ihracat beyannamesi uyarınca (CAR tarafından belgelenmeyen) F2D065601, F2D067601, F2D075601, F2D072601 ve F2D039602 lot numaralı 9.000 kg sorbitol ile birlikte, Kilis'in güneyinde ve Suriye'nin Azez ilçesinin kuzeyinde bulunan Öncüpınar sınırına kamyonla taşıdı.
- Alıcı Ale Cemal Elsavi, malların sınırdan teslim alınmasını ve Suriye'nin Halep kentindeki tesisine nakledilmesini sağladı. Sinerji Gıda Kimya Tekstil, malları Öncüpınar sınırına teslim ettikten sonra üçüncü şahıslara satılıp satılmadığını teyit edemedi. Şirket, Irak'a hiçbir zaman sorbitol ürünü satmadığını doğruladı.
- 15 Ağustos 2017 tarihinde Sinerji Gıda Kimya Tekstil, CAR tarafından 12 Temmuz 2017 tarihinde yayınlanan resmi bir takip talebine yanıt verdi. Yanıtında şunları teyit etti:
- 1) Sinerji Gıda Kimya Tekstil, CAR'ın resmi takip talebine konu olan F20193601 lot numaralı 18.000 kg sorbitolü, (Ale Cemal Elsavi şirketiyle kardeş şirket olan) Suriye'nin Halep kentinde yerleşik Ali Salah Edin Muhyiy firmasına, 22 Aralık 2015 tarihli ihracat beyannamesi uyarınca ihraç etti; 2) Ali Salah Edin Muhyiy, malların sevkiyatını, (CAR tarafından belgelenmemiş olan) F2D171601 ve F2D253601 lot numaralarına sahip 22.000 kg sorbitol ile birlikte organize etti ve; 4) Sinerji Gıda Kimya Tekstil, Irak'a hiçbir zaman sorbitol ürünü satmadığını teyit etti.
- 39 Bu quadcopter İHA'lar, CAR'ın saha dokümantasyon örneğinde en yaygın İHA türü olsa da, 24 Ocak 2017'de yayınlanan bir IŞİD propaganda videosu, bir Skywalker X8 sabit kanatlı İHA'yı da kullanan sözde IŞİD savaşçıları gösteriyordu. 2017'nin başlarında Musul'un Muhandeseen semtindeki bir IŞİD İHA tesisinden ele geçirilen İHA bileşenleri konulu satın alma listeleri de "X-8 beyaz" uçağı içeriyordu. Bkz. Rassler, al-'Ubaydi ve Mironova (2017).
- 40 CAR, bu quadcopter İHA'ları Irak'ın Bağdat kentindeki bir depolama tesisinde 8 Nisan 2017 ve 18 Eylül 2019 tarihlerinde belgeledi. Irak silahlı kuvvetleri aynı zamanda Bağdat depolama tesisinde de belgelenen, kullanıcı tarafından monte edilmiş, sabit kanatlı dört İHA'yı ele geçirdi. CAR, bu İHA'ların üreticilerini henüz belirleyemedi.
- 41 Örneğin Raiya Group ve CMMV International Trading FZE'ye satılan quadcopter İHA'ların birim maliyetleri 1.000 USD ile 1.500 USD arasındaydı. CAR'da kayıtlı, 16 Kasım 2015 ve 11 Ağustos 2016 tarihli faturalar.
- 42 Vatech 18 Şubat 2020 tarihinde CAR tarafından 3 Ağustos 2017 tarihinde yayınlanan resmi bir takip talebine yanıt verdi. Bu yanıt şunları doğruladı: 1) 16 Kasım 2015'te Vatech, CAR'ın izleme talebine konu olan bileşen seri numarası P78DC125061070 ve ambalaj seri numarası C1261717258817 olan DJI Phantom PRO drone'u, 1.350 USD karşılığında (Bağdat, Irak'ta bulunan) Raiya Group'a sattı; 2) Vatech, aynı işlemde Raiya Group'a nakit olarak ödenen üç ek DJI Phantom PRO drone sattı; ve 3) Raiya Grup, 4 farklı tarihte (20 Ağustos 2015, 29 Eylül 2015, 28 Ocak 2016 ve 1 Mart 2016) dokuz Phantom serisi quadcopter ve sekiz döner kanatlı İHA satın aldı.
- 43 8 Temmuz 2020 tarihinde CMMV International Trading FZE ve Dufri Gulf General Trading LLC'nin sahibi, bir CAR araştırmacısı ile telefonla görüştü. Görüşme sırasında şunları belirtti: (1) Dufri Gulf General Trading LLC'nin artık kapandığını, ancak faaliyet gösterdiği dönemde Dubai'nin Deira semtinde bir mağaza işlettiğini ve mağazaya gelen müşterilere özellikli İHA'lar sattığını; (2) Ne CMMV International Trading'in FZE ne de Dufri Gulf General Trading LLC'nin, bu özel quadcopter'leri başka herhangi bir distribütöre satmadıklarını ve Deira'daki

mağazaları aracılığıyla bireysel perakende müşterilerine bu quadcopter'lerden başka satış yapmadıklarını; (3) 2016 yılı boyunca bu İHA'ların Dubai'de rafta satışına veya kayıt tutma gerekliliğine ilişkin herhangi bir kısıtlama bulunmadığını ve dolayısıyla İHA'ların kime satıldığına veya satılan İHA'ların seri numaralarına ilişkin hiçbir kayıt tutulmadığını belirtti. Bu firmaların sahibi ayrıca, quadcopter'lerin kime satıldığına dair hiçbir kayıt tutmadığını ve satılan Phantom'ların seri numaralarının kaydını da tutmadığını belirtti.

- 44 CAR'ın Singapur distribütörüyle yaptığı telefon görüşmesi, 23 Mayıs 2019.
- 45 CAR'da kayıtlı 10 Ağustos 2016 tarihli bir faturadan alınan gümrük kodu.
- 46 CAR'da kayıtlı 17 Ağustos 2016 tarihli konşimento.
- 47 CAR'ın amatör pulsejet topluluğuna aşina bir jet motoru uzmanıyla yaptığı e-posta yazışmaları, 13 Temmuz 2020. Piyasada bulunan popüler bir örnek için bkz. HobbyKing (tarihsiz). IŞİD güçlerinin bu belirli modeli tedarik ettiğine veya malları bu belirli tedarikçiden aldığına dair hiçbir iddia bulunmamaktadır.
- 48 CAR'ın bir ABD tedarikçisiyle yaptığı e-posta yazışması, 2 Mayıs 2020; ayrıca bkz. USDC Maryland (2017)..
- 49 Gizli bir kaynaktan alınan fotoğraflar, Eylül 2017, CAR'da kayıtlı.
- 50 CAR'a ABD tedarikçisi tarafından sağlanan, "David Soren" tarafından satın alınmış olan planların kopyası, 13 Temmuz 2020.
- 51 CAR'ın 30 Eylül 2017 tarihinde Musul, Irak'ta gizli bir kaynaktan ve 13 Temmuz 2020 tarihinde bir jet motoru uzmanı ile yaptığı e-posta yazışması.
- 52 CAR'ın bir tedarikçiyle yaptığı görüşmeler, yerler ve kesin tarihler gizli, 2020; CAR'ın dosyalarında kayıtlı, gizli bir kaynaktan alınan Mayıs 2015 tarihli sözleşme. Birleşik Krallık paravan şirketi gerçekten de bir Birleşik Krallık şirketi olarak tescil edildi, ancak kayıt belgelerinde hayali yöneticiler ve hissedarlar listeledi. Bu bölümde sözü geçen satın alımların birçoğu gerçekleştirildikten sonra, yani Temmuz 2015'de Birleşik Krallık şirket siciline kaydedildi. Birleşik Krallık şirketinin adı (muhtemelen kasıtlı olarak) Birleşik Krallık şirket sicilindeki çok sayıda diğer şirkete benziyordu, bu da itinalı değerlendirmeyi zorlaştırıyordu. Kayıtlı adres, IŞİD silah tasarımcısının gerçek Birleşik Krallık şirketlerinden birinin adresiydi.
- 53 Mayıs 2015 tarihli sözleşme, gizli bir kaynaktan elde edildi, CAR'ın dosyalarında kayıtlı.
- 54 CAR'ın iki tedarikçi ile gerçekleştirdiği görüşmeler, kesin tarih ve mekanlar gizli, 2019 ve 2020.
- 55 CAR'da kayıtlı bulunan, gizli bir kaynaktan elde edilmiş e-posta yazışmaları ve meta veriler.
- 56 IŞİD paravan şirketi temsilcileri ve bir tedarikçi arasında, CAR'da kayıtlı bulunan, gizli bir kaynaktan alınmış çevrimiçi sohbet günlükleri.
- 57 CAR'da kayıtlı, gizli bir kaynaktan elde edilen e-posta yazışmaları ve meta veriler. CAR, IŞİD silah tasarımcısına, ailesine ve çalışanlarına ait altı İngiliz şirketi ve bir Hong Kong şirketi belirledi. Hong Kong Şirketler Sicili (tarihsiz); Birleşik Krallık Şirket Sicil Kurumu (tarihsiz).
- 58 CAR'da kayıtlı, gizli bir kaynaktan alınmış olan banka havalesi belgeleri.
- 59 Bank transfer record obtained from a Gizli source, on file with CAR; population records from the MERNIS National ID database, dated 2010, accessed via the C4ADS Seamless Horizons database; historical captures of website of Turkish company between March 2016 and March 2020, accessed via www.archive.org.
- 60 CAR'ın Bölüm 2'de açıklanan sorbitol ve gübre tedarik zincirlerinde yer alan kişilerle yaptığı telefon görüşmesi, kesin tarih ve yer gizli, Ekim 2020.
- 61 Şirket numarası 09699478 ile Advance Technology Global Limited'in siciline bakınız (Birleşik Krallık Şirket Sicil Kurumu, tarihsiz).

BİBLİOGRAFYA

- ACLED (Armed Conflict Location and Event Data Project). 2020. *CDT Spotlight: Islamic State Attacks*. Grafton: ACLED. 9 April. <<https://acleddata.com/2020/04/09/cdt-spotlight-renewed-attacks-by-the-islamic-state/>>
- Ağır Ceza Mahkemesi [Criminal Court]. 2020. Temel Dosya Bilgileri [Basic Information File], Dosya Yıl/No 2016/49 [File Year/No 2016/49]. Provided to CAR by defence lawyer in case. November.
- Albæk, Mette Mayli, et al. 2020. 'The Controller: How Basil Hassan Launched Islamic State Terror into the Skies.' *CTC Sentinel*, vol. 13, iss. 5. West Point: Combating Terrorism Center. May. <<https://ctc.usma.edu/the-controller-how-basil-hassan-launched-islamic-state-terror-into-the-skies/>>
- Arrhazie Media. 2015. '[Fallujah] Bengkel Pembuatan Berbagai Jenis Bom Daulah Islamiyyah' [[Fallujah] Daulah Islamiyyah Bombing Workshop]. 20 June. <<https://arrhaziemedia.wordpress.com/2015/06/20/fallujah-bengkel-pembuatan-berbagai-jenis-bom-daulah-islamiyyah/>>
- Balıkçı, Faruk. 2019. 'ABD'nin yaptırım kararı aldığı şirketin sahibi İsmail Bayaltun Ahval'e konuştu' [Ismail Bayaltun, the Owner of the Company that the US Decided to Sanction, Spoke to Ahval]. *Ahval News*. 21 November. <<https://ahvalnews.com/tr/guncel/abd-nin-yaptirim-karari-aldigi-sirketin-sahibi-ismail-bayaltun-ahvale-konustu>>
- CAR (Conflict Armament Research). 2016a. *Tracing the Supply of Components Used in Islamic State IEDs: Evidence from a 20-month Investigation in Iraq and Syria*. London: CAR. February. <<https://www.conflictarm.com/reports/tracing-the-supply-of-components-used-in-islamic-state-ieds/>>
- . 2016b. 'Islamic State's Weaponised Drones.' *Frontline Perspective*. London: CAR. October. <<https://www.conflictarm.com/perspectives/islamic-states-weaponised-drones/>>
- . 2016c. *Standardisation and Quality Control in Islamic State's Military Production: Weapon Manufacturing in the East Mosul Sector*. London: CAR. December. <<https://www.conflictarm.com/dispatches/standardisation-and-quality-control-in-islamic-states-military-production/>>
- . 2017a. 'Islamic State's Multi-Role IEDs: Projected Grenades Used as Air-borne Improvised Explosive Devices (ABIEDs).' *Frontline Perspective*. London: CAR. April. <<https://www.conflictarm.com/perspectives/multi-role-ieds/>>
- . 2017b. *Weapons of the Islamic State: A Three-year Investigation in Iraq and Syria*. London: CAR. December. <https://www.conflictarm.com/download-file/?report_id=2568&file_id=2574>
- Charchidi, Alex. 2017. 'The Past and Future of the Pulse Jet.' *Disciples of Flight*. 14 February. <<https://disciplesofflight.com/pulse-jet-past-future/>>
- Churkin, Vitaliy. 2016. Letter dated 18 March 2016 from the Permanent Representative of the Russian Federation addressed to the President of the Security Council. S/2016/262 of 21 March 2016. <<https://undocs.org/S/2016/262>>
- Companies House. 2020. 'Reforms to Companies House to Clamp down on Fraud and Give Businesses Greater Confidence in Transactions.' Press release. 18 September. <<https://www.gov.uk/government/news/reforms-to-companies-house-to-clamp-down-on-fraud-and-give-businesses-greater-confidence-in-transactions>>
- . n.d.a. Search the Register. Accessed 15 June 2020. <<https://beta.companieshouse.gov.uk/>>

- . n.d.b. Advance Technology Global Ltd. <<https://beta.companieshouse.gov.uk/company/09699478>>
- Comtrade (UN International Trade Statistics Database). n.d. Accessed 15 August 2019. <<https://comtrade.un.org/>>
- Daily Sabah. 2016. 'Turkey Bans Sale of Fertilizers Containing Ammonium Nitrate after PKK Terror Attacks.' 9 June. <<https://www.dailysabah.com/war-on-terror/2016/06/09/turkey-bans-sale-of-fertilizers-containing-ammonium-nitrate-after-pkk-terror-attacks>>
- Department of Defense (DOD) News. 2015. 'Coalition Airstrikes Kill 10 Senior ISIL Leaders in December.' Air Force News Service. 30 December. <<https://www.af.mil/News/Article-Display/Article/639561/coalition-airstrikes-kill-10-senior-isil-lead-ers-in-december/>>
- Dolz, Patricia Ortega. 2020. 'Siete años de cárcel para el último yihadista de la célula europea que financiaba al ISIS' [Seven years in prison for the last jihadist of the European cell that financed ISIS]. *El País*. 10 May. <<https://elpais.com/espana/2020-05-10/siete-anos-de-carcel-para-el-ultimo-yihadista-de-la-celula-europea-que-financiaba-al-isis.html>>
- Everman, Mike (moderator). 2007. 'Max Speed? Please Help.' 3 September. <<https://www.pulse-jets.com/phpbb3/viewtopic.php?t=4075>>
- HobbyKing. n.d. 'HobbyKing Pulse Jet Gasoline Engine "Red Head" with Ignition System.' <https://hobbyking.com/en_us/hobbyking-pulse-jet-gasoline-engine-red-head-with-ignition-system.html?__store=en_us>
- Hong Kong Companies Registry. n.d. ICRIS Cyber Search Centre. Accessed 15 June 2020. <<https://www.icris.cr.gov.hk/preDown.html>>
- Hubbard, Ben and Karam Shoumali. 2015. 'Fertiliser, Also Suited for Bombs, Flows to ISIS Territory from Turkey.' *New York Times*. 5 May. <<https://www.nytimes.com/2015/05/05/world/europe/fertilizer-also-suited-for-bombs-flows-to-isis-territory-from-turkey.html>>
- . 2016. 'One Year Later, a Tip About a Border Crossing Pays Off.' *New York Times*. 19 September. <<https://www.nytimes.com/2016/09/20/insider/one-year-later-a-tip-about-fertilizer-at-a-border-crossing-pays-off.html>>
- Ibacstel. n.d. Website. Archived on 13 February 2015. <<http://web.archive.org/web/20150213140632/http://www.ibacstel.com/>>
- IS BCSD (Islamic State Border Crossing Security Department). 2015. *Report on the Reason for Preventing Fertilisers from Entering Through the Gate*. On file with CAR.
- Københavns Byret [Copenhagen City Court]. 2019. *Dom afsagt den 6. december 2019 i sag SS 4-1896/2019* [Judgement handed down on 6 December 2019 in case number SS 4-1896/2019]. 6 December. Released to CAR on 20 January 2020.
- Rassler, Don. 2018. *The Islamic State and Drones: Supply, Scale and Future Threats*. West Point: Combating Terrorism Center. July. <<https://ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2018/07/Islamic-State-and-Drones-Release-Version.pdf>>
- , Muhammad al-'Ubaydi, and Vera Mironova. 2017. CTC Perspectives – The Islamic State's Drone Documents: Management, Acquisitions, and DIY Tradecraft. West Point: Combating Terrorism Center. 31 January. <<https://www.ctc.usma.edu/ctc-perspectives-the-islamic-states-drone-documents-management-acquisitions-and-diy-tradecraft/>>
- Resmî Gazete [Official Gazette]. 2015. 'Nitrat Azotu İçeren Kimyevi Gübrelerin Satışı, Nakli Ve Stok Bildiriminin Kontrolüne Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2015/42)' [Sales, Transport, and Stock of Nitrate-containing Fertilisers (Notice

- No: 2015/42). 10 October. <<https://www.ecolex.org/details/legislation/regulation-regarding-the-controls-of-sales-transport-and-stock-notifications-of-chemical-fertilizers-containing-nitrate-nitrogen-lex-faoc165324/?>>
- Robin, Greg. 2018. Understanding IEDs: Al Shifa Hospital, Mosul, Iraq.' United Nations Mine Action Service. <https://unmas.org/sites/default/files/documents/understanding_ieds_iraq.pdf>
- TOBB (Union of Chambers and Commodity Exchanges of Turkey). n.d. Website. Accessed 20 June 2020. < <https://www.tobb.org.tr/TurkiyeTicaretSicilGazetesi/Sayfalar/AnaSayfa.php>>
- Topouzoglou, Caroline, and Sunniya Rose. 2016. 'Lebanese Businesses Squeezed as US Sanctions hit Hezbollah.' Middle East Eye. 23 July. <<https://www.middleeasteye.net/fr/news/lebanese-businesses-us-sanctions-hezbollah-1400176448>>
- USDC Maryland (United States District Court for the District of Maryland). 2016. 'In the Matter of the Search of Electronic Account Stored at Premises Controlled and Hosted by Facebook Headquartered in Menlo Park, California: Affidavit in Support of Search Warrants.' Case No. 16-3205-ADC. 9 December. Accessed via the Public Access to Court Electronic Records (PACER) database, <<https://pacer.uscourts.gov/>>.
- . 2017. 'Conspiracy–Sequence of Events: Govt. Exhibit 4.' Case No. ELH-16-009. 14 November. Accessed via the Public Access to Court Electronic Records (PACER) database, <<https://pacer.uscourts.gov/>>.
- US Treasury (United States Department of the Treasury). 2015. 'Treasury Sanctions Hizballah Procurement Agents and Their Companies.' 5 November. <<https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/jl0255.aspx>>
- . 2019. 'Treasury Designates ISIS Financial, Procurement, and Recruitment Networks in the Middle East and South Asia.' 18 November. <<https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm831>>
- WAM (Emirates News Agency). 2017. 'New Regulatory Standards for Commercial, Recreational Use of Drones in UAE.' 1 May. <<http://wam.ae/en/details/1395302611540>>

Address
Belsloten vennootschap
Kleenburg
9050 Gemeente
Gentbrugge
België

Email
admin@conflictarm.com

Twitter
[@conflictarm](https://twitter.com/conflictarm)

Instagram
[@carinthefield](https://www.instagram.com/carinthefield)

www.conflictarm.com